00334686

D158/5/4/10

នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លេខ	:	០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/កសចស (អបជ១៩,២០,២១, & ២២) PTC 19
ថ្ងៃដាក់	:	ថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩
ភាគីអ្នកដាក់	:	ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា
ភាសាដើម	:	ភាសាអង់គ្លេស
ប្រភេទឯកសារដែលស្នើឡើង	:	សាធារណៈ

ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញានៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបដិសេធរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅនឹងសំណើសុំឲ្យមានកិច្ចស៊ើបសួរ ជាក់លាក់នឹងការចោទប្រកាន់អំពីអំពើពុករលួយ

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date /Date de certification): 01 / JUN / 2009
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង /Case File Officer/L'agent chargé du dossier: [signature]

ដាក់ជូនដោយ:

ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា:
លោកស្រី ជា លាង
លោក Robert PETIT
លោក យ៉េត ចរិយា
លោក William SMITH
លោក សេង ប៊ុនឃាង
លោក Vincent de WILDE d'ESTMAEL
លោក Anees AHMED

ឯកសារដើម
ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/Date de réception): 29 / 05 / 2009
ម៉ោង (Time/Heure): 12:00
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង /Case File Officer/L'agent chargé du dossier: UCH ARUN

ចែកចាយជូន:

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ:
ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន (ប្រធាន)
ចៅក្រម Rowan DOWNING
ចៅក្រម ន៉ីយ ថុល
ចៅក្រម Katinka LAHUIS
ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

សហមេធាវីការពារក្តីជនត្រូវចោទ/ ភាគីម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍៖
សុន អារុណ
Michiel PESTMAN
អាង ឧត្តម
Michael G. KARNAVAS
ផាត់ ពៅស៊ាង
Diana ELLIS
ស សុវាន
Jacques VERGES

00334687

មាតិការឿង

១. សេចក្តីផ្តើម ....

១.១ ប្រវត្តិសាវតា ....

១.២ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ពាក់ព័ន្ធនឹងរឿងដូចៗគ្នា ....

២. សេចក្តីសង្ខេបនៃនត្ថិករណ៍ ....

៣. សារជាតិនៃចម្លើយតបនេះ ....

៣.១ ការចោទប្រកាន់ពីអំពើពុករលួយដែលគ្មានការបង្ហាញភស្តុតាង ....

៣.២ ភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ពុំត្រូវបានបដិសេធទេ ....

៣.៣ សារជាតិនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អនុញ្ញាតឲ្យរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើចម្លើយតបរួម...

៤. សេចក្តីសន្និដ្ឋានបឋម ....

៤.១ សវនាការផ្ទាល់មាត់ ....

៥. ចម្លើយតប ....

៥.១ សេចក្តីផ្តើម ....

៥.២ អំពើពុករលួយនៅ អ.វ.ត.ក...

៥.២.១ អំពើពុករលួយគឺជាការរំលោភបំពានលើអំណាច និងត្រូវតែដោះស្រាយ ....

៥.២.២ អំពើពុករលួយដែលបានចោទប្រកាន់ពុំមែនជាអំពើពុករលួយរបស់តុលាការនោះទេ...

៥.៣ ច្បាប់ជាធរមាន ....

៥.៣.១ គោលការណ៍មូលដ្ឋានសម្រាប់គ្រប់គ្រងតុលាការនេះ ....

៥.៣.២ អំណាចលក្ខន្តិកៈរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ....

៥.៣.២.១ ទូទៅ ....

៥.៣.២.២ អំណាចក្នុងការស៊ើបអង្កេត ....

៥.៣.២.៣ អំណាចក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្ម ....

៥.៣.២.៤ យន្តការសម្រាប់ការដឹតចិត្ត ....

00334688

៥.៣.៣ អំណាចទាំងឡាយដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ថា"មានជាប់មកជាមួយ
ស្រាប់ពីធម្មជាតិ"ដោយតុលាការផ្សេងៗទៀតគឺជាលក្ខន្តិក:
នៅអ.វ.ត.ក ....

៥.៣.៤ សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ជនត្រូវចោទ
ដែលតុលាការនេះជាអ្នកជំនុំជម្រះ.....................................

៥.៣.៤ ការវិនិច្ឆ័យភាពលម្អៀងបានហ៊ុំព័ទ្ធលើភាពលម្អៀងពិតប្រាកដនិង
ភាពលម្អៀងដែលត្រូវបានគេយល់ឃើញ ....

៥.៣.៥ បណ្តឹងសុំឲ្យមានការវិនិច្ឆ័យលើភាពលម្អៀងនៅក្នុង
យុត្តាធិការអន្តរជាតិនានា ....

៥.៣.៦ ឯករាជ្យភាពនិងភាពអនាគតិរបស់មន្ត្រីតុលាការដែល
មិនមែនជាចៅក្រម ....

៥.៣.៧ ការប្រព្រឹត្តដែលមិនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចរបស់
តុលាការគឺមិនប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិក្នុងការទទួលបាននូវការ
កាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌នោះទេ ....

៥.៤ ទទ្បីករណ៍ ....

៥.៤.១ សំណើសុំនេះគឺមិនស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការតាមច្បាប់លក្ខន្តិក:
របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនោះទេ ....

៥.៤.២ នីតិវិធីនៃការប្តឹងជិតចិត្តតាមផ្លូវតុលាការមិនអាចយកមក
អនុវត្តបានទេ..

៥.៤.៣ ការជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលមិនមានការ
បង្ហាញភស្តុតាងទេ...

៥.៤.៤ សំណើសុំនេះមិនស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការដែលមាន
ជាប់មកជាមួយស្រាប់របស់តុលាការនោះទេ........................

៥.៤.៥ ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការមិនត្រូវបានប៉ះពាល់
ដោយអំពើពុករលួយផ្នែករដ្ឋបាលដែលបានចោទប្រកាន់នោះទេ......

៥.៤.៦ វិធានផ្ទៃក្នុងមិនអនុញ្ញាតឲ្យមានសំណើសុំពត៌មានដែលមិន
មានការចង្អុលបង្ហាស្តុតាងនោះទេ.....................................

00334689

៥.៤.៧ តុលាការនេះមិនមែនជាវេទិកាសម្រាប់ធ្វើការស៊ើបអង្កេតលើអំពើពុករលួយក្រៅពីដំណើរការរឿងក្តីរបស់តុលាការនោះទេ............

៥.៤.៨ ឧបាស្រ័យពីផ្នែកខាងក្រៅមិនបានធ្វើឱ្យអស់លទ្ធភាពទេ ....

៥.៥ គួរតែជម្រុញលើកទឹកចិត្តឱ្យអាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធធ្វើការផ្សព្វផ្សាយរបាយការណ៍ OIOS នេះ...

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ....

00334690

១. សេចក្តីផ្តើម

១.១ ប្រវត្តិសាវតា

១. សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមដាក់ចម្លើយតបរួមនេះ ("ចម្លើយតប") ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ("បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍") របស់ជនត្រូវចោទ នួន ជា[1] អៀង សារី[2] អៀង ធីរិទ្ធ[3] និង ខៀវ សំផន[4] ("ភាគីប្តឹងឧទ្ធរណ៍") ដែលម្នាក់ៗ ចង់ឱ្យមានការកែប្រែដីការួមរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (ដីកា)ស្តីពីសំណើសុំឱ្យមានកិច្ចស៊ើបសួរ ("សំណើ") ទាក់ទិននឹងការចោទប្រកាន់អំពីអំពើពុករលួយក្នុងផ្នែករដ្ឋបាលតុលាការនេះ[5]។ សំណើដែលដាក់ជូន

---

[1] *រឿងក្តី នួន ជា* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ២១), បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើលើកទី១១ ស្នើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ, ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារលេខ D158/5/1/1 [*បន្ទាប់ពីនេះ* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា]។

[2] *រឿងក្តី អៀង សារី* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ២០), បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញ កិច្ចស៊ើបសួរ អំពីការចោទប្រកាន់ជាហូរហែរអំពី អំពើពុករលួយ និងសំណើសុំចាត់ការសវនាការដេញដោលផ្ទាល់មាត់ឱ្យឆាប់រហ័ស, ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ លេខ D158/5/3/1 [*បន្ទាប់ពីនេះ* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី]។

[3] *រឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ១៩), បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹង "ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ" ចុះថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ របស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត, ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារលេខ D158/5/4/1 [*បន្ទាប់ពីនេះ* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ]។

[4] *រឿងក្តី ខៀវ សំផន* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ២២), *បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ក្រុមការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹង "ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត" ចុះថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩,* ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារលេខ D158/5/2/1 [*បន្ទាប់ពីនេះ* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន]។

[5] *រឿងក្តី នួន ជា* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស, ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរលើកទី១១, ចុះថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារលេខ 158/5 [*បន្ទាប់ពីនេះ* ដីកា]។

00334691

ដោយជនត្រូវចោទ នួន ជា សុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដើម្បីឱ្យផ្តល់ និងចេញផ្សាយ ព័ត៌មានមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់អំពីអំពើពុករលួយ រួមទាំងរបាយការណ៍ ស៊ើបអង្កេតរបស់ការិយាល័យសេវាកម្មទទួលបន្ទុកកិច្ចការផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ("របាយការណ៍ OIOS") ដែលនិយាយពាក់ព័ន្ធទៅដល់ការចោទប្រកាន់ទាំងនោះ[6]។ សំណើនោះក៏"ស្នើសុំឱ្យ" សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ធ្វើការស្នើសុំឱ្យមានកិច្ចស៊ើបអង្កេត ទៅលើការចោទប្រកាន់ទាំងនោះ ដែលមាននៅក្នុងផ្នែករដ្ឋបាល[7]។ ជនត្រូវចោទ អៀង សារី អៀង ធីរិទ្ធ និង ខៀវ សំផន បានដាក់ពាក្យសុំនៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បី "ចូលរួម" "យល់ព្រម" ឬ "គាំទ្រ" សំណើនោះ។

២. ដីកានោះបានបដិសេធសំណើនោះដោយហេតុថា (១) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត"ខ្វះយុត្តាធិការក្នុងការអនុវត្តន៍កិច្ចស៊ើបសួរ" និង(២) គ្មានមូលដ្ឋានសម្រាប់ស្នើសុំឱ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេតរដ្ឋបាល"[8]។

១.២ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ពាក់ព័ន្ធនឹងរឿងដូចៗគ្នា

៣. បើទោះបីជាការចេញដីកានោះឈរលើមូលដ្ឋាន នៃសារណាសំខាន់របស់តែមួយភាគីក្តី (នួន ជា) ក៏ដីកានោះដូចដែលបានបញ្ជាក់រួចហើយ គឺថាត្រូវបានជនត្រូវចោទទាំងបួននាក់ ប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងជំទាស់។ ជនទាំងបួននាក់នោះគឺជាភាគី ក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២។ ហេតុនេះ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ពួកគេបានលើកឡើងអំពីអង្គហេតុ និងបញ្ហាផ្លូវច្បាប់ដូចគ្នា ឬស្រដៀងគ្នា។

---

[6] *រឿងក្តី នួន ជា* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស, សំណើលើកទី១១ ស្នើសុំបើកកិច្ចស៊ើបសួរ, ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារលេខ D158 [*បន្ទាប់ពីនេះ* សំណើ]។

[7] សំណើ, កថាខណ្ឌទី២២។

[8] ដីកា, កថាខណ្ឌទី១៣។

៤. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា បានលើកឡើងថា ការដែលសហចៅក្រមស៊ើបទាត់ចោលសំណើនោះគឺ "ពុំត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ គោលនយោបាយសាធារណៈ និងសុភវិនិច្ឆ័យ"[9]។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះបានលើកអំណះអំណាងថា យុត្តាធិការរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត "ស្ទើរតែពុំមានកម្រិតដូចដែលបានលើកឡើងក្នុងដីកា របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនោះឡើយ" ហើយយុត្តាធិការនោះមានអំណាចពីធម្មជាតិ ដែលត្រូវបំពេញតាមការស្នើសុំ[10]។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះលើកឡើងថាសំណើសុំនោះគឺត្រូវបានជម្រុញធ្វើឡើងដោយមានអង្គហេតុគ្រប់គ្រាន់ បើសិនជាយកផលប្រយោជន៍គេស្នើសុំមកពិចារណា[11] ហើយវានឹង "គ្មានប្រយោជន៍" ដែលត្រូវរង់ចាំដំណោះស្រាយអំពីបញ្ហា[អំពើពុករលួយ]ពីរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង/ឬ អង្គការសហប្រជាជាតិ[12]។

៥. ដូចគ្នានេះ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ជនត្រូវចោទ អៀង សារី បានលើកឡើងថា កិច្ចស៊ើបអង្កេតដែលគេស្នើសុំឲ្យមាននោះ គឺស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការផ្លូវច្បាប់[13] និងយុត្តាធិការពីធម្មជាតិ[14]របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ យុត្តាធិការពីធម្មជាតិពាក់ព័ន្ធទៅនឹងភារកិច្ចនៃតុលាការក្នុងការធានាយុត្តិធម៌ និងភាពមិនលម្អៀងក្នុងកិច្ចដំណើរការក្តីខាងតុលាការរបស់ខ្លួន[15]។ បន្ទាប់ពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះលើកទឡ្ហីករណ៍ថាធាតុផ្សំនៃសំណើនេះត្រូវបាន "គេកត់សម្គាល់ឃើញច្បាស់ [និង] ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងសិទ្ធិពុំគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌"[16] ហើយថាសហចៅក្រម

---

[9] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា, កថាខណ្ឌទី៣៥។

[10] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*, កថាខណ្ឌទី២២-២៥។

[11] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*, កថាខណ្ឌទី២៦-៣០។

[12] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*, កថាខណ្ឌទី៣១-៣៤។

[13] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី, កថាខណ្ឌទី១៨-២១។

[14] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*, កថាខណ្ឌទី២២-៣៤។

[15] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*, កថាខណ្ឌទី២២។

[16] ដូចជើងទំព័រខាងលើ, ទំព័រទី១។

ស៊ើបអង្កេតបានអនុវត្តន៍ "វិធីសាស្ត្រដាក់កំហិតហួសហេតុ ក្នុងការកំណត់ព្រំដែននៃយុត្តាធិការលក្ខន្តិកៈរបស់ពួកគេ"[17]។

៦. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ បានលើកយកទឡ្ហីករណ៍ទាំងឡាយក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ជនត្រូវចោទ នួន ជា មកនិយាយតែប៉ុណ្ណោះ[18]។

៧. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ដែលស្រដៀងទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា បានលើកទឡ្ហីករណ៍ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានយុត្តាធិការក្នុងការទទួលសំណើសុំនេះ[19]។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះបានអះអាងថា ការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតខកខានពុំបានអនុវត្តន៍សកម្មភាពតាមការស្នើសុំ មានន័យស្មើនឹងការរំលោភនីតិរដ្ឋ និងធ្វើឲ្យបរាជ័យក្នុងការធ្វើឲ្យមានដំណើរការតុលាការដែលប្រកបដោយសមធម៌ និងយុត្តិធម៌[20]។

២. សេចក្តីសង្ខេបទឡ្ហីករណ៍

៨. ការចោទប្រកាន់អំពីអំពើពុករលួយនៅ អ.វ.ត.ក ជាពិសេស ការចោទប្រកាន់ថាមន្ត្រីផ្នែករដ្ឋបាលភាគីកម្ពុជា បានចំណាយប្រាក់ដើម្បីជាថ្នូរនឹងតួនាទីនៅតុលាការនេះ[21] បានធ្វើឲ្យខូចកេរ្តិ៍ឈ្មោះតុលាការនេះ និងបានលើកឡើងអំពីការមន្ទិលសង្ស័យនានាអំពីទំនុកចិត្ត និងកេរ្តិ៍តំណែលរបស់វា។ អំពើពុករលួយក្នុងរូបភាពណាក៏ដោយ គឺយើងពុំអាចទទួលយកបានទេ ហើយនឹងត្រូវតែស៊ើបអង្កេត និងដោះស្រាយដោយសមត្ថកិច្ចឲ្យបានត្រឹមត្រូវ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមបញ្ជាក់អំពីបំណងរបស់ខ្លួន ក្នុងការចង់ឃើញការដោះស្រាយ

---

[17] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ*, កថាខណ្ឌទី១៣។

[18] "ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ទទួលយកសេចក្តីសំអាងដែលមានក្នុង "បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើលើកទី១១ ស្នើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ"៖ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ, កថាខណ្ឌទី៦។

[19] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន, កថាខណ្ឌទី[៧]។

[20] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ*, កថាខណ្ឌទី [១៦]។

[21] សូមមើល សំណើ, កថាខណ្ឌទី៤-១១; បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា, កថាខណ្ឌទី២-៦; បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី, កថាខណ្ឌទី២។

ឱ្យបានឆាប់រហ័ស និងត្រឹមត្រូវចំពោះបញ្ហាដែលញាំញីតុលាការនេះរយៈពេលចំនួនជាង ២ ឆ្នាំកន្លងមកនេះ។

៩. បើទោះបីជាដូច្នេះក្តី ក្នុងកាលៈទេសៈបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនេះ កិច្ចស៊ើបសួរដែលគេបានស្នើសុំ វាស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃអំណាចស៊ើបសួរ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ ហើយក៏គ្មានអំណាចពីធម្មជាតិណាមួយរបស់តុលាការនេះ ជម្រុញឱ្យពួកគេទទួលយកសំណើសុំឱ្យមានកិច្ចស៊ើបអង្កេតនោះឡើយ។ អំណាចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការអនុវត្តកិច្ចស៊ើបសួរ គឺកម្រិតត្រឹមតែដែននៃយុត្តាធិការសំខាន់របស់តុលាការ ដើម្បីកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងរយៈកាលរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់១៩៧៩ តែប៉ុណ្ណោះ[22] និង "អង្គហេតុដែលលើកឡើងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឬដីកាសន្និដ្ឋានបន្ថែម"[23]។

១០. លើសពីនេះ នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនោះ គ្មានអ្វីដែលបង្កើតឱ្យមានទំនាក់ទំនងរវាងអំពើពុករលួយដែលបានត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងការចេញសេចក្តីសម្រេច របស់តុលាការនេះឡើយ។ ហើយបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនោះក៏ពុំបានចោទថាមានការរំលោភទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ របស់ភាគីម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះទេ ប្រសិនបើវាជាការពិត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនឹងមានអំណាចក្នុងការ (១) ដាក់ទណ្ឌកម្មដល់ការជ្រៀតជ្រៀកណាមួយក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ (វិធានផ្ទៃក្នុង ៣៥ ("វិធាន") (២) សុំមោឃៈភាពនូវកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ចំពោះ "ការខ្វះចន្លោះខាងនីតិវិធី"

---

[22] ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា សម្រាប់កាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ, ត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មស្របតាមកិច្ចព្រមព្រៀងចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤, នស/រកម/១០០៤/០០៦, មាត្រា២[*បន្ទាប់ពីនេះ* "ច្បាប់ អ.វ.ត.ក"]។

[23] វិធានផ្ទៃក្នុង (វិសោធនកម្មលើកទី៣), ដូចដែលបានពិនិត្យឡើងវិញនៅថ្ងៃទី៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩, វិធាន៥៥(២) [*បន្ទាប់ពីនេះ* វិធាន]។

(វិធាន៧៥) (៣) ធ្វើបណ្ដឹងជិតចិត្តទៅក្រុមមួយរូប ឬពីររូបក្នុងចំណោមក្រុមខ្លួនចំពោះភាពលម្អៀង (វិធាន ៣៤)។

១១. ការចោទប្រកាន់ថាមន្ត្រីផ្នែករដ្ឋបាលភាគីកម្ពុជាមួយចំនួននៃតុលាការនេះ ចំណាយលុយកាក់ដើម្បីទទួលបាន ឬរក្សាតួនាទីរបស់ពួកគេ ដែលជាការពុំអាចទទួលយកបានទោះបីនៅក្នុងស្ថាប័នណាក៏ដោយ ជាពិសេសក្នុងស្ថាប័នតុលាការ។ ការចោទប្រកាន់នោះគឺស្ថិតនៅ (១) ក្រោមសមត្ថកិច្ចដាក់វិន័យរបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា (វិធាន ៦(៥)) ឬ (២) ក្រោមយុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌសាមញ្ញ នៃសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ។ នៅពេលថ្មីៗកន្លងមកនេះ ខណៈពេលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ បានចូលរួមប្រជុំដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះយ៉ាងសកម្ម និងដោយទៀតទាត់ដើម្បីបង្កើតនូវយន្តការត្រួតពិនិត្យមួយដ៏មានអត្ថន័យនោះ មេធាវីបរទេសរបស់ម្ចាស់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ដ៏សំខាន់ឈ្មោះ នួន ជា បានផ្ដើមឲ្យមានកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ចំពោះមុខសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ។ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងពីរនេះ កំពុងតែដំណើរការ។

១២. ដោយសារហេតុផលទាំងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមអះអាងថា បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍គួរត្រូវបានបដិសេធចោល។

៣. សារជាតិនៃចម្លើយតបនេះ

៣.១ ការចោទប្រកាន់ពីអំពើពុករលួយដែលគ្មានភស្តុតាង

១៣. សហព្រះរាជអាជ្ញាកត់សម្គាល់ឃើញថា អំឡុងរយៈពេលជាងពីរឆ្នាំ មានការចោទប្រកាន់អំពីការបង់"លុយសូកប៉ាន់" របស់មន្ត្រីបុគ្គលិកជាតិ នៃអ.វ.ត.ក។ ទង្វើនោះ អាច ឬមិនអាច ឬកើតមានឡើង។ ទោះជាយ៉ាងដូច្នេះក្ដី សហព្រះរាជអាជ្ញា ពុំបានប្រកាន់ជំហរណាមួយ ទៅលើការសន្និដ្ឋានអង្គហេតុរបស់ភាគីម្ចាស់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះទេ លើកលែងតែដល់វិសាលភាពដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាថ្លែងបញ្ជាក់ដោយផ្ទាល់នៅក្នុងចម្លើយតបនេះ។

៣.២ ភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ពុំត្រូវបានបដិសេធទេ

១៤. ដូចបានបញ្ជាក់ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានដាក់ដោយឡែកពីគ្នា ដោយជនត្រូវចោទ នួន ជា អៀង សារី អៀង ធីរិទ្ធ និង ខៀវ សំផន ខណៈពេលដីកាដែលត្រូវជំទាស់នោះ ធ្វើឡើងដើម្បីបដិសេធសំណើសុំដ៏សំខាន់ដែលស្នើឡើងដោយភាគី នួន ជា តែមួយប៉ុណ្ណោះ។ បើទោះបីជាយ៉ាងដូច្នេះក្តី ក្នុងផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ និងជាដំណោះស្រាយឆាប់រហ័សទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ សហព្រះរាជអាជ្ញាពុំប្រកាន់ជំហរណាមួយ ទៅលើបញ្ហានៃសិទ្ធិប្តឹងរបស់ អៀង សារី, អៀង ធីរិទ្ធ និង ខៀវ សំផន ក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬការទទួលយកបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះទេ។

៣.៣ សារជាតិនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចាំបាច់នាំឲ្យមាន ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា

១៥. ដូចបានបញ្ជាក់ និងលើកឡើងពីខាងដើមដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងពាក្យស្នើសុំបន្ថែមទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់ ក្នុងការដាក់ចម្លើយតបរួម ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនោះ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនោះត្រូវបានធ្វើឡើងសំដៅប្រឆាំងនឹងដីការួមរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត[24]។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក៏លើកឡើងអំពីអង្គហេតុ និងបញ្ហាផ្លូវច្បាប់ផងដែរ[25]។ ដោយផ្អែកលើការពិចារណានេះ និងក្នុងផលប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចតុលាការ វាជាការមួយសមរម្យដែលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនេះ ត្រូវបានពិនិត្យ និងសម្រេចរួមដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ[26]។

---

[24] *រឿងក្តី នួន ជា និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ១៩, ២០, ២១, & ២២), ពាក្យសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្តីពីការបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពន្យារពេលវេលាកំណត់ ដើម្បីដាក់ចម្លើយតបរបស់ខ្លួន ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចអំពីអំពើពុករលួយ, ចុះថ្ងៃទី៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារលេខ D158/5/4/2, កថាខណ្ឌទី២

[25] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

[26] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

00334697

ដូច្នោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមដាក់ចម្លើយតបនេះ ជាចម្លើយតបរួមទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដើម្បីជួយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក្នុងការសម្រេចបញ្ហាដែលបានលើកឡើង។

៤. ការអង្កេតបឋម

៤.១ សវនាការផ្ទាល់មាត់

១៦. ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នីមួយៗ ស្នើសុំឱ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ជាសាធារណៈមួយទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនោះ[27]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមមិនជំទាស់ទៅនឹងសវនាការផ្ទាល់មាត់នោះឡើយ។

១៧. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ក៏បានស្នើសុំដែរថា ប្រសិនបើសវនាការផ្ទាល់មាត់ត្រូវបានអនុញ្ញាត ភាគីនីមួយៗគួរត្រូវបានអនុញ្ញាតពេលធ្វើការសន្និដ្ឋានសម្រាប់រយៈពេលប្រហែលមួយម៉ោងកន្លះ[28]។ ទាក់ទិននឹងម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អៀង ធីរិទ្ធ រយៈពេលនេះនឹងមិនសូវចាំបាច់ ដោយហេតុថាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់គាត់គ្រាន់តែយកទឡ្ហីករណ៍ដែលបានលើកឡើងក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា មកនិយាយតែប៉ុណ្ណោះ[29]។ តាមរយៈការផ្តល់ការគាំទ្រក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ទាំងស្រុង ជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ កំពុងប្រកាន់ជំហរថាផលប្រយោជន៍របស់គាត់ នឹងត្រូវបានតំណាងយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់ដោយទឡ្ហីករណ៍របស់ នួន ជា។ សិទ្ធិធ្វើការសន្និដ្ឋាន មិនមែនចាំបាច់ទាល់តែភាគីម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មានសិទ្ធិទទួលបានសវនាការផ្ទាល់មាត់ឡើយ។ វាអាចរួមបញ្ចូលនូវការកំណត់ជាសាធារណៈ និងមានសម្អាងហេតុ ទៅលើសារណាតបជាលាយល័ក្ខណអក្សរតែ

---

[27] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា, កថាខណ្ឌទី៣៥; បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី, កថាខណ្ឌទី៩-១២; បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ, កថាខណ្ឌទី៧; បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន, កថាខណ្ឌទី៣៤។

[28] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ,* កថាខណ្ឌទី១១។

[29] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ, កថាខណ្ឌទី៦។

មួយ[30]។ នេះគឺជាការគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃភាពយុត្តិធម៌សម្រាប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី[31] ។

៥. ចម្លើយតប

៥.១ សេចក្តីផ្តើម

១៨. បញ្ហាសំខាន់ដែលបានលើកឡើងក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនោះ គឺត្រង់បញ្ហាថាតើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានអំណាចតាមច្បាប់ ដើម្បីទទួលយកសំណើនោះដែរឬយ៉ាងណា។ ដើម្បីឆ្លើយទៅនឹងសំណួរនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមបញ្ជាក់ (១) យុត្តាធិការរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតាមលក្ខខន្តិកៈ ឬតាមធម្មជាតិ ដែលត្រូវទទួលយកសំណើនោះ និង (២)ចរិកលក្ខណៈនៃភារកិច្ចរបស់តុលាការនេះក្នុងការការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៃជនត្រូវចោទ និងដើម្បីធានាអំពីសុច្ចរិតភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងដំណើរការរបស់ខ្លួន។

៥.២ អំពើពុករលួយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅ អ.វ.ត.ក

៥.២.១ អំពើពុករលួយគឺជាការប្រើអំណាចបំពារបំពាន និងត្រូវតែដោះស្រាយ

១៩. អំពើពុករលួយដែលត្រូវគេឲ្យនិយមន័យថា ជាការបំពារបំពាន ឬការប្រើប្រាស់មិនត្រឹមត្រូវនូវអំណាចដើម្បីផលប្រយោជន៍ឯកជន[32] គឺជាការដាក់បណ្តាសាដល់យុត្តិធម៌។

---

[30] *រឿងក្តី* *Jussila* *តទល់* *Finland,* សេចក្តីសម្រេចចុះថ្ងៃទី២៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦, ពាក្យបណ្តឹងលេខ 73053/01, Grand Chamber of the European Court of Human Rights, កថាខណ្ឌទី៤១។

[31] *Vilho Eskelimen និងគូគន ទល់នឹងប្រទេស ហ្វាំងឡង់,* សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៧, ពាក្យសុំលេខ: 63235/00, អង្គជំនុំជម្រះខ្នាតធំនៃតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប, កថាខ័ណ្ឌទី៧៤ ។

បើទោះបីជាសិទ្ធិមនុស្សជាតិ និងអន្តរជាតិ ធានាថាចៅក្រមត្រូវឯករាជ្យ និងមិនលម្អៀង យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏អំពើពុករលួយបានជ្រៀតចូលក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ក្នុងបណ្តាប្រទេសនានាទូទាំងពិភពលោក[33]។ នៅទីណាមានអំពើពុករលួយក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ទីនោះមានការខូចខាតដែលអាចរីករាលដាល និងពិបាកបញ្ចៀសជាខ្លាំង។ ការប្រើអំណាចបំពារបំពានដូច្នេះ អាចនាំមកនូវឥទ្ធិពលមិនល្អ ទៅលើឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលម្អៀងនៃដំណើរការតុលាការ និងអាចធ្វើឲ្យខូចដល់ដំណើរការយុត្តិធម៌[34]។

២០. អំពើពុករលួយត្រូវតែដោះស្រាយ។ អ.វ.ត.ក ពុំគ្រាន់តែធ្វើត្រឹមតែប្រតិបត្តិការប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែត្រូវឲ្យគេឃើញថាខ្លួនធ្វើប្រតិបត្តិការឲ្យបានក្នុងបទដ្ឋានខ្ពស់បំផុតនៃតម្លាភាព និងយុត្តិធម៌ ដោយគិតអំពីចរិកលក្ខណៈនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទចោទប្រឆាំងនឹងជនត្រូវចោទ នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក[35]។ ជាពិសេសតុលាការនេះត្រូវបង្ហាញឲ្យឃើញនូវការធានាដល់មូលដ្ឋានគ្រឹះរបស់តុលាការលើឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលម្អៀង និងត្រូវរៀបចំសវនាការជាសាធារណៈ និងប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ស្របតាមទស្សនាទាននៃយុត្តិធម៌ធម្មជាតិ ឬនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ នៅក្រោមប្រព័ន្ធច្បាប់ក្នុងស្រុក និងអន្តរជាតិ[36]។ តុលាការចម្រុះ ឬកូនកាត់ ដូច អ.វ.ត.ក នេះ ទទួលបន្ទុកបន្ថែម ធ្វើជាតុលាការគំរូដែល

---

[32] Diabba Rodriguez, ed "សេចក្តីសង្ខេបរួម: បញ្ហាតុលាការសំខាន់ៗ" នៅក្នុងរបាយការណ៍ស្តីពីអំពើពុករលួយពិភពលោក: អំពើពុករលួយក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ (អង្គការតម្លាភាពអន្តរជាតិ, ឆ្នាំ២០០៧ p. xxi [*បន្ទាប់ពីនេះតទៅហៅថា* របាយការណ៍អំពើពុករលួយពិភពលោក]។

[33] សូមមើល Justice Michael Kirby, 'Tackling Judicial Corruption -- Globally', សន្ទរកថានៅ St James Ethics Center, ទីក្រុង Sydney, អាចមើលបាននៅគេហទំព័រ http://www.hcourt.gov.au/speeches/ kirbyj/kirbyj_stjames.htm

[34] របាយការណ៍អំពើពុករលួយពិភពលោក, ទំព័រទី xvi។

[35] *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Jean-Paul Akayesu,* សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-4-T, កថាខណ្ឌទី២៩។ តុលាការ ICTY បានថ្លែងថា ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទ មានន័យថា ICTY មានកាតព្វកិច្ចស្របជាមួយនឹងសាលាដំបូង និងតុលាការជាតិ ដើម្បីផ្តល់ឲ្យជនជាប់ចោទនូវការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌ដោយគោរពពេញលេញនូវសិទ្ធិរបស់គាត់ឬនាង។

[36] "កំណែទម្រង់ ILOAT"។ យោបល់ដែលរៀបរាងដោយ Geoffrey Robertson Q.C., Doughty Street Chambers, London, សម្រាប់ការប្រជុំព័ត៌មានស្តីពីកំណែទម្រង់តុលាការរដ្ឋបាល ILO និងបញ្ហាជាប់ទាក់ទង។ អាចមើលបាននៅលើគេហទំព័រ http://www.ilo.org/public/english/staffun/info/iloat/robertson.htm

ត្រូវតែអនុវត្តន៍ល្អជាងគេ សម្រាប់តុលាការក្នុងស្រុកយកទៅអនុវត្តតាម[37]។ ប្រសិនបើ អ.វ.ត.ក ពុំមានឯករាជ្យ និងលម្អៀង នោះ អ.វ.ត.ក មិនអាចរកយុត្តិធម៌តាមបទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សជាតិ និងអន្តរជាតិបានឡើយ[38]។ អ្វីដែលគេយល់ថាជាឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលម្អៀងនៃតុលាការ និងសាលាក្តីអន្តរជាតិ ជាបុរេលក្ខខណ្ឌចាំបាច់សម្រាប់ភាពស្របច្បាប់នៅក្នុងកែវភ្នែករបស់ភាគីទាំងឡាយ គូក្តី និងក៏ដូចជាសហគមន៍អន្តរជាតិ[39]។ សញ្ញាណនៃឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលម្អៀង មានសារៈសំខាន់ចាំបាច់ដល់កេរ្តិ៍ឈ្មោះរយៈពេលវែង និងជំនឿទុកចិត្តទៅលើសាលក្រមស្ថាពរអន្តរជាតិ និងអន្តរជាតូបនីយកម្ម[40]។

៥.២.២ អំពើពុករលួយដែលបានចោទប្រកាន់ពុំមែនជាអំពើពុករលួយខាងតុលាការនោះទេ

២១. ប្រវត្តិអង្គហេតុនៃការចោទប្រកាន់អំពីអំពើពុករលួយបានកំណត់ក្នុងសំណើនោះ[41] ហើយសហព្រះរាជអាជ្ញាពិចារណាឃើញថា ពួកគេពុំត្រូវការបញ្ជាក់អំពីភាពត្រឹមត្រូវទៅនឹងការពិត ដើម្បីកំណត់នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនោះឡើយ។ ហេតុនេះសហព្រះរាជអាជ្ញាពុំធ្វើដូច្នេះឡើយ។

---

[37] Yuval Shany & Sigal Horovitz, ឯករាជ្យរបស់តុលាការ នៅក្នុងតុលាការ The Hague និងតុលាការ Freetown, *សារព័ត៌មាន Leiden នៃច្បាប់អន្តរជាតិ*, ២១ (២០០៨), ទំព័រទី១២០ [*បន្ទាប់ពីនេះ* Shany និង Horovitz]។

[38] ការចេញផ្សាយព័ត៌មានរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ, "តំណាងពិសេសអង្គការសហប្រជាជាតិ នៃអគ្គលេខាធិការទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងជាអ្នកសាព័ត៌មានពិសេសស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់ចៅក្រម និង មេធាវី សំដែងនូវកង្វល់លើឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងពេលតែងតាំងតុលាការថ្មីៗនេះ", ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧។

[39] Shany និង Horovitz] ទំព័រទី២០។

[40] Shany និង Horovitz] ទំព័រទី២០។

[41] សំណើ, កថាខណ្ឌទី៤-១៤។ សូមមើលផងដែរ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា, កថាខណ្ឌទី២-៦, បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី, កថាខណ្ឌទី២។

២២. ពេលណាអំពើពុករលួយមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងតុលាការ គេតែងតែយល់ឃើញថាជាអំពើពុករលួយរបស់តុលាការ ក្នុងន័យអំពើពុករលួយ ឬការខកខានមិនចាត់វិធានការ (ដូចជាការសូកប៉ាន់) ដែលនាំមកនូវការធ្វើសេចក្តីសម្រេចពុំត្រឹមត្រូវ និងអយុត្តិធម៌[42]។ ទោះបីជាយ៉ាងដូច្នេះក្តី វាជាការយល់ឃើញពុំត្រឹមត្រូវប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ដែលថាវាដូច្នោះ ឬចាំបាច់ត្រូវដូច្នោះ។

២៣. ការចោទប្រកាន់អំពីអំពើពុករលួយ ដែលជាប្រធានបទនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនេះ គឺស្ថិតនៅ ខាងក្រៅដំណើរការខាងតុលាការនៃ អ.វ.ត.ក។ ទង្វើដែលចោទឡើង គឺជាអំពើ "ពុករលួយ" ត្រង់ថា វាជាអំពើដែលប្រើប្រាស់អំណាចពុំត្រឹមត្រូវ ដើម្បីផលប្រយោជន៍ឯកជន (ផលប្រយោជន៍ហិរញ្ញវត្ថុ សម្រាប់បុគ្គលដែលទទួលលុយសំណូក និងការងារសម្រាប់មន្ត្រីបុគ្គលិក)។ ក៏ប៉ុន្តែវាពុំនាំមកនូវ ហើយក៏ពុំពាក់ព័ន្ធ ដល់ការចេញសេចក្តីសម្រេចខាងតុលាការដែលពុំត្រឹមត្រូវ ឬអយុត្តិធម៌ឡើយ។ ពិតណាស់ចៅក្រមដែលទទួលការសូកប៉ាន់នឹងគ្មានឯករាជ្យពីភាគីទាំងឡាយ ឬលម្អៀង និងការសម្រេចឱ្យរួចខ្លួនពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬការផ្តន្ទាទោសនៅចំពោះមុខចៅក្រមដែលទទួលសំណូក ដើម្បីធានាឱ្យប្រាកដថាលទ្ធផលមានលក្ខណៈ "ពុំត្រឹមត្រូវជ្រុលហួសហេតុ"[43]។ ធាតុផ្សំនៃ "តុល្យភាពនៃកំលាំង" ឬ សមភាពនីតិវិធីចំពោះភាគីទាំងឡាយ នឹងត្រូវបាត់បង់ដោយពិតប្រាកដ។ ទោះជាដូច្នេះក្តី គ្មានអ្វីនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បច្ចុប្បន្ន បានឱ្យតម្រុយថាតុលាការមួយនេះប្រឈមនឹងទង្វើបែបនោះឡើយដោយហេតុថា បើគេសន្និដ្ឋានថាអំពើពុករលួយដែលគេចោទឡើងវាជាការពិតក្តី ក៏អំពើពុករលួយនោះទាក់ទិនទៅនឹងការសូកប្រាក់ដើម្បីរក្សាការងារ

---

[42] របាយការណ៍អំពើពុករលួយពិភពលោក, ទំព័រទី៤។ អង្គការតម្លាភាពអន្តរជាតិ, អង្គការសង្គមស៊ីវិលដែលកំពុងប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយទូទាំងពិភពលោក បញ្ជាក់អំពើពុករលួយពីរប្រភេទដែលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់តុលាការ៖ ការជ្រៀតជ្រែកនយោបាយក្នុងដំណើការតុលាការដោយរដ្ឋាភិបាល និងអំពើសូកប៉ាន់៖ *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*, ទំព័រទី xxii។

[43] Thomas M. DiBiagio, 'អំពើពុករលួយតុលាការ សិទ្ធិទទួលបានការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌ និងពាក្យស្នើសុំពិនិត្យកំហុសឆ្គងធម្មតា៖ ការទាមទារឱ្យមានភស្តុតាងគួរឱ្យជឿជាក់ច្បាស់លាស់ នៃព្យសនកម្មពិតប្រាកដ ឬគួរតែយើងរកយុត្តិធម៌ក្នុងភាពងងិត?" (១៩៩៨) ២៥ American Journal of Criminal Law 595 ទំព័រ ៦២៧។

របស់មន្ត្រីរដ្ឋបាលមួយចំនួនតែប៉ុណ្ណោះ។ ពោលគឺវាខុសពីការសូកប៉ាន់ដើម្បីរក្សាការសម្រេចខាងតុលាការណាមួយជាក់លាក់។

៥.៣ ច្បាប់ជាធរមាន

៥.៣.១ គោលការណ៍មូលដ្ឋានក្នុងការរៀបចំដំណើរការតុលាការនេះ

២៤. តុលាការនេះ ត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ("កិច្ចព្រមព្រៀង")

ដើម្បីនាំខ្លួនយក មកកាត់សេចក្តីនូវមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើច្បាប់កម្ពុជាទាក់ទិននឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម ច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និងទំនៀមទម្លាប់ និងសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិដែលកម្ពុជាបាន ទទួលស្គាល់ ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងរយៈកាលចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩"[44]។

២៥. កិច្ចព្រមព្រៀងបញ្ជាក់ថាតុលាការនេះត្រូវអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន អនុលោមតាមបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ភាពយុត្តិធម៌ និងនីតិវិធីត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ដូចបានចែងក្នុងមាត្រា ១៤និង១៥នៃកតិការសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ ("ICCPR")[45]។ កិច្ចព្រមព្រៀងត្រូវបានយកមកអនុវត្តដូចច្បាប់នៅកម្ពុជា និងភ្ជាប់តុលាការនេះទៅនឹងកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់[46]។

---

[44] ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា២។

[45] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹតឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មាត្រា១២(១), ចុះថ្ងៃទី៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣, មាត្រា១២(២) [*បន្ទាប់ពីនេះ* កិច្ចព្រមព្រៀង]។

[46] ច្បាប់ អ.វ.ត.ក, មាត្រា៤៧។

00334703

២៦. កិច្ចព្រមព្រៀងក៏បានចែងថា កិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវច្បាប់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត កំណត់ត្រឹមតែ៖

មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ច្បាប់ មនុស្សធម៌អន្តរជាតិនិងទំនៀមទម្លាប់ និងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិដែលកម្ពុជា បានទទួលស្គាល់ ដែលបានប្រព្រឹត្តអំឡុងរយៈកាលចាប់ពីថ្ងៃទី ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩[47]។

២៧. កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ បានរំពឹងគិតទុកថា នីតិវិធីរបស់តុលាការនេះ ត្រូវអនុលោមតាមច្បាប់កម្ពុជា[48]។ ត្រង់ចំណុចដែលនីតិវិធីមាន ស្រាប់ពុំពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាជាក់លាក់ណាមួយ ឬ ប្រសិនបើមានភាពមិនច្បាស់លាស់ ពាក់ព័ន្ធនឹងការបកស្រាយ ឬការយកមកអនុវត្ត ឬ ប្រសិនបើមានបញ្ហាចោទទាក់ទិននឹងភាព សមស្របទៅនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ គេត្រូវរកការណែនាំក្នុងវិធាននីតិវិធី ដែលបានបង្កើតឡើង ក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ[49]។

៥.៣.២ អំណាចតាមផ្លូវច្បាប់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

៥.៣.២.១ ទូទៅ

២៨. ខណៈពេលកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក ជាឯកសារដំបូងរបស់តុលាការនេះ វិធានផ្ទៃក្នុងបញ្ចូលច្បាប់នីតិវិធីធរមាន ចំពោះមុខតុលាការនេះ ដូចដែលបានកំណត់ដោយមាត្រា១២(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងមាត្រា២០ ២៣ និង៣៣ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក[50]។ អនុលោមតាមវិធានទាំងនោះ ក្នុងចំណោមភារកិច្ចជាច្រើន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានអំណាច(១) បំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ និង(២) ចាត់វិធានការណ៍ជាក់លាក់ទាក់ទិននឹងទង្វើដែលជ្រៀតជ្រែករំខានដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ។

---

[47] កិច្ចព្រមព្រៀង, មាត្រា៥(៣)។

[48] កិច្ចព្រមព្រៀង, មាត្រា១២(១)។

[49] កិច្ចព្រមព្រៀង, មាត្រា១២(១); ច្បាប់ អ.វ.ត.ក, មាត្រា២០។

[50] វិធាន, បុព្វកថា។

៥.៣.២.២ អំណាចក្នុងការស៊ើបសួរ

២៩. ទីមួយ ទាក់ទិននឹងអំណាចអនុវត្តកិច្ចស៊ើបសួរ វិធាន៥៥ (១០) ផ្តល់សិទ្ធិដល់ជនត្រូវចោទក្នុងការស្នើសុំ "គ្រប់ពេលវេលានៃការស៊ើបសួរ" ទៅកាន់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឱ្យ "ចេញដីកា ឬបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរណាមួយដែលខ្លួនយល់ឃើញថាមានប្រយោជន៍ដល់ការស៊ើបសួរ"។ មាត្រា៥៨(៦) បានចែងទៀតថា ក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបសួរ ជនត្រូវចោទក្នុងចំណោមការងារជាច្រើន អាចស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត "ប្រមូលភស្តុតាង"។

៣០. ក្នុងការស៊ើបសួរខាងតុលាការ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក៏ត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិអំណាចឱ្យចាត់ "វិធានការណ៍ស៊ើបសួរទាំងឡាយណាដែលនាំទៅដល់ការលាតត្រដាងការពិត"[51]។ ក្នុងគ្រប់ករណីទាំងអស់ ពួកគេត្រូវបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរដោយមិនលម្អៀង មិនថាភស្តុតាងនោះជាភស្តុតាងដោះ ឬដាក់បន្ទុកឡើយ។ ចុងក្រោយ ពួកគេអាច"ស្វែងរកព័ត៌មាន ឬជំនួយពីរដ្ឋទាំងឡាយ អង្គការសហប្រជាជាតិ ឬអង្គការអន្តររដ្ឋាភិបាល ឬអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឬប្រភពផ្សេងៗដែលពួកគេយល់ថាសមស្រប"[52]។ មាត្រា២៣ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចែងថា ក្នុងការអនុវត្តន៍កិច្ចស៊ើបសួរ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត "អាចស្វែងរកជំនួយពីរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ប្រសិនបើជំនួយនោះមានប្រយោជន៍ដល់ការស៊ើបសួរ ហើយជំនួយនោះត្រូវតែបានផ្តល់ឱ្យ"។

៣១. វិធានផ្ទៃក្នុងពុំបានកំណត់ច្បាស់លាស់អំពីនិយមន័យនៃពាក្យថា "ការស៊ើបសួរ" ឡើយ។ ប៉ុន្តែអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានកំណត់ថា អត្ថន័យនៃពាក្យនេះអាចសន្និដ្ឋានបាន[53]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា៖

---

[51] វិធាន, វិធាន៥៥(៥)។

[52] ដូចជើងទំព័រខាងលើ, វិធាន៥៥(៥)។

[53] *រឿងក្តី ខៀវ សំផន,* សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចពីសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីទាក់ទងនឹងការបកប្រែ, ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩, A190/I/20, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ១១), កថាខណ្ឌទី២៣។

00334705

[សំណើសុំឱ្យមានកិច្ចស៊ើបសួរ គួរត្រូវបានបកស្រាយថាជា សំណើសុំឱ្យមានការអនុវត្តន៍សកម្មភាពដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬតាមរយៈការធ្វើប្រតិភូកម្មអំណាច ដោយអ្នកស៊ើបអង្កេត អ.វ.ត.ក ឬមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដោយមានគោលបំណងប្រមូលព័ត៌មានដែលនាំទៅដល់ការលាតត្រដាងការពិត[54]។]

៣២. អំណាចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការអនុវត្តកិច្ចស៊ើបសួរ ត្រូវបានកំណត់ក្រោមវិធានផ្ទៃក្នុងត្រឹមតែ "អង្គហេតុដែលបានលើកឡើងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរឬដីកាសន្និដ្ឋានបន្ថែម"[55]។ អំណាចរបស់ពួកគេត្រូវបានកំណត់ត្រឹមតែយុត្តាធិការក្រោមមាត្រា២ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដូចដែលបានបញ្ជាក់ខាងលើ។[56]

៥.៣.២.៣ អំណាចក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្ម

៣៣. ទីពីរ វិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា "អ.វ.ត.ក [រួមទាំងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត] អាចដាក់ទណ្ឌកម្ម ឬបញ្ជូនទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច នូវបុគ្គលទាំងឡាយណាដែលមានចេតនាជ្រៀតជ្រែក រំខានដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ"[57]។ ហេតុនេះ ដើម្បីដាក់ទោសទណ្ឌបាន ទាល់តែ (១) ជនម្នាក់ធ្វើការជ្រៀតជ្រែករំខានដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ និង (២) ការជ្រៀតជ្រែករំខាននេះ ត្រូវតែបានធ្វើឡើងដោយចេតនា។

៣៤. ការដាក់ទោសទណ្ឌក្រោមវិធាន ៣៥ អាចត្រូវបានផ្ដួចផ្ដើមឡើង បន្ទាប់ពីអាជ្ញាធរតុលាការដែលពាក់ព័ន្ធមានហេតុផលគួរជឿបានថា ជនម្នាក់អាចប្រហែលជាបានប្រព្រឹត្តអំពើដែលនាំឈានទៅដល់ការជ្រៀតជ្រែករំខានដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ។

---

[54] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ,* កថាខណ្ឌទី២៨។

[55] វិធាន, វិធាន៥៥(២)។

[56] ស្រដៀងគ្នាដែរ ប្រព័ន្ធរបស់ប្រទេសបារាំងកំណត់ព្រំដែនសិទ្ធិអំណាចចៅក្រមស៊ើបសួរ ចំពោះបទចោទប្រកាន់ដូចមានចែងកំណត់នៅក្នុងបទចោទអំពីកិច្ចស៊ើបសួរ, ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌប្រទេសបារាំង, មាត្រា៧៩-១០០។

[57] ដូចជើងទំព័រខាងលើ, វិធាន ៣៥(១)។

00334706

តាមរយៈការជឿជាក់ច្ចេះ សមត្ថកិច្ចអាច (១) ដោះស្រាយបញ្ហាដោយសង្ខេប (២) អនុវត្តកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែមទៀត ឬ (៣) បញ្ជូនបញ្ហានេះទៅកាន់អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចនៃរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ឬអង្គការសហប្រជាជាតិ[58]។ ច្បាប់កម្ពុជាយកមកអនុវត្ត "ទាក់ទិននឹងការដាក់ទោសទណ្ឌ" ប្រឆាំងនឹងជនដែលត្រូវបានគេរកឃើញថារំលោភវិធាន៣៥[59]។

៥.៣.២.៤ យន្តការសម្រាប់ការប្ដឹងជំទាស់

៣៥. បន្ថែមពីលើនេះ វិធានផ្ទៃក្នុងក៏ផ្ដល់យន្តការសម្រាប់បណ្ដឹងជិតចិត្តចំពោះចៅក្រម អ.វ.ត.ក ក្នុងនោះរួមមានទាំង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតផងដែរ។ អនុលោមតាមវិធាន៣៤ ភាគីទាំងឡាយអាចដាក់ពាក្យសុំដាក់បណ្ដឹងជិតចិត្តចំពោះចៅក្រមណាមួយ ក្នុងករណីទាំងឡាយដែល (១) ចៅក្រមមានផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ឬហិរញ្ញវត្ថុ ឬ(២) ពាក់ព័ន្ធនឹងករណីដែលចៅក្រមមាន ឬធ្លាប់មានការពាក់ព័ន្ធដែលអាចប៉ះពាល់ពិតប្រាកដដល់ភាពអនាគតិរបស់ចៅក្រមរូបនោះ ឬអាចបង្កើតឱ្យមានភាពលម្អៀង[60]។ ភាគីមួយដែលដាក់ពាក្យសុំប្ដឹងជិតចិត្តចំពោះចៅក្រមណាមួយ ត្រូវបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់អំពីមូលដ្ឋានសម្រាប់បណ្ដឹងជិតចិត្ត និងផ្ដល់ភស្តុតាងគាំទ្រ[61]។

៥.៣.៣ អំណាចដែលទទួលស្គាល់ថា "ជាអំណាចមានពីធម្មជាតិ" ដោយតុលាការផ្សេងៗគឺជាអំណាចនិម្មិតរូបនៅ អ.វ.ត.ក

៣៦. សាលាក្ដីអន្តរជាតិពិសេសផ្សេងៗ ដូចជាសាលាក្ដីឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី (ICTY)[62] និងសាលាក្ដីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់រ៉្វាន់ដា("ICTR")[63] និង

---

[58] ដូចជើងទំព័រខាងលើ, វិធាន៣៥(២)។

[59] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ,* វិធាន៣៥(៥)។

[60] ដូចជើងទំព័រខាងលើ, វិធាន៣៤(២)។

[61] ដូចជើងទំព័រខាងលើ, វិធាន៣៤(៣)។

[62] វិធាន ICTY នៃនីតិវិធី និងភស្តុតាង, វិធាន១៥(ក)។

[63] ដូចជើងទំព័រខាងលើ, វិធាន១៥(ក)។

សៀរ៉ាឡេអូន ("SCSL")[64] និងស្ថាប័នតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍ ដូចជាតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ("ICC")[65] និងតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ("ICJ")[66] បានទទួលស្គាល់អំណាចពីធម្មជាតិ ដែលចេញមកពីតួនាទីខាងតុលាការរបស់ពួកគេ ដើម្បីចាត់ចែងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដើម្បីសម្រេចឱ្យបានយុត្តិធម៌[67]។ តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិកាលនៅក្នុងសំណុំរឿង Northern Cameroons ក្នុងឆ្នាំ១៩៦៣ និងក្នុងសំណុំរឿង Nuclear Tests ក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៤ បានបញ្ជាក់អំពីអត្ថិភាពនៃយុត្តាធិការពីធម្មជាតិនៃស្ថាប័នតុលាការអន្តរជាតិ "ដែលជម្រុញឱ្យខ្លួនអនុវត្តសកម្មភាព ដូចដែលអាចត្រូវបានគេស្នើសុំដើម្បីធានាឱ្យប្រាកដថាការអនុវត្តន៍យុត្តាធិការរបស់ខ្លួនទៅលើអង្គសេចក្តីមិនត្រូវបានធ្វើឱ្យគេអស់សង្ឃឹម ប្រសិនបើ ឬនៅពេលត្រូវបានបង្កើតមានសមត្ថកិច្ច ហើយម្យ៉ាងទៀត ដើម្បីយកចិត្តទុកដាក់ត្រួតពិនិត្យការដោះស្រាយតាមលំដាប់លំដោយនៃបញ្ហាដែលកំពុងមានជម្លោះ សំដៅធានាបាននូវការគោរព "ដែនកំណត់ពីធម្មជាតិទៅលើការអនុវត្តន៍តួនាទីខាងតុលាការ" និងដើម្បី "រក្សានូវចរិកលក្ខណៈផ្នែកតុលាការ"[68]។

៣៧. អំណាចពីធម្មជាតិទាំងនេះមានការពាក់ព័ន្ធជាពិសេស នៅពេលសាលាក្តីដោះស្រាយបញ្ហានីតិវិធីចំពោះបញ្ហាទាំងនេះគឺដើម្បីធានាថា ការជំនុំជម្រះក្តីមានភាពយុត្តិធម៌ និងឆាប់

---

[64] វិធាន SCSL នៃនីតិវិធី និងភស្តុតាង, វិធាន១៥(ក)។

[65] វិធាន ICC នៃនីតិវិធី និងភស្តុតាង, វិធាន៣៤(១)។

[66] លក្ខន្តិកៈរបស់ ICJ, មាត្រា១៧(២)។

[67] ជាទូទៅសូមមើល ទាក់ទងនឹងអំណាចផ្ទាល់ខ្លួន៖ *រឿងក្តី Northern Cameroons* (របាយការណ៍ ICJ ឆ្នាំ១៩៦៣, ទំព័រ ២៩) និង *The Nuclear Test Case* (របាយការណ៍ ICJ ឆ្នាំ១៩៧៤, ទំព័រទី២៥៩-២៦០, កថាខណ្ឌ២៣), ភ្ជាប់ដោយ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY ក្នុង*រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Blaskic*, សំណុំរឿង IT-95-14-AR108bis, សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ សាធារណៈរដ្ឋ Croatia សម្រាប់ការពិនិត្យសេចក្តីសម្រេចរបស់ អង្គជំនុំជម្រះ II ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៧, ថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩៧, ជើងទំព័រ២៧ កថាខណ្ឌទី២៥។

[68] Northern Cameroons, សេចក្តីសម្រេច, របាយការណ៍របស់ I.C.J ឆ្នាំ១៩៦៣, ទំព័ទី២៩; យោងក្នុង *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Beqa Beqaj*, សំណុំរឿងលេខ IT-03-66-T-R77, សេចក្តីសម្រេចលើ ការចោទប្រកាន់ពីការមាក់ងាយចៅក្រម, ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៥, កថាខណ្ឌ១១[*បន្ទាប់ពីនេះ,* សាលក្រមលើការចោទប្រកាន់ពីការមាក់ងាយចៅក្រមក្នុងរឿងក្តី Beqa Beqaj]។

របស់ស[69]។ អំណាចទាំងនេះត្រូវបានបញ្ជាក់ជាផ្នែក នៅក្នុងឆន្ទានុសិទ្ធិដែលបានប្រគល់ទៅឱ្យសាលាក្តីនានា ដើម្បីតាក់តែងវិធាននីតិវិធីរបស់ពួកគេ និងដើម្បីបំពេញការងារអ្វីដែលចាំបាច់ ដើម្បីរៀបចំ និងដឹកនាំការជំនុំជម្រះក្តី[70]។

៣៨. លទ្ធិអំណាចពីធម្មជាតិ ត្រូវបានដាក់ឱ្យអនុវត្តទូទៅដោយយោងតាមអំណាចរបស់តុលាការក្នុងការដោះស្រាយទង្វើដែលជ្រៀតជ្រែករំខាន ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ[71]។ អំណាចរបស់សាលាក្តីមួយ ក្នុងការដាក់ទោសទណ្ឌ ទង្វើ "ដែលមានចេតនារាំងស្ទះបន្ទុចបង្អាក់ រើសអើង ឬបំពារបំពានកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ"[72] គឺមានសារៈសំខាន់ក្នុងការធានាថា ការអនុវត្តន៍យុត្តាធិការពុំត្រូវបានធ្វើឱ្យរាំងស្ទះ ហើយ

---

[69] *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Delalic និងអ្នកផ្សេងទៀត,* សំណុំរឿងលេខ IT-96-21-A, យោបល់ដាច់ពីគ្នារបស់ចៅក្រម Hunt ស្តីពី សំណើដោយ Esad Landzo សុំឱ្យរក្សាទុក និងផ្តល់ភស្តុតាង, អង្គជំនុំជម្រះIII, ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩, កថាខណ្ឌ២៥ [*បន្ទាប់ពីនេះ* រឿងក្តី Delalic]។

[70] *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Blaškic,* សំណុំរឿងលេខ IT-95-14-AR108*bis*, សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សាធារណរដ្ឋ Croatia សម្រាប់ការពិនិត្យឡើងវិញនូវសេចក្តីសម្រេចរបស់ អង្គជំនុំជម្រះ II ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៧, ថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩៧ (កថាខណ្ឌ២៥) [*បន្ទាប់ពីនេះ* សេចក្តីសម្រេចលើដីការឿងក្តី Blaskic]។ សេចក្តីសម្រេចលើដីការឿងក្តី Blaškic ត្រូវបានភ្ជាប់ក្នុង *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់Tadic,* សំណុំរឿង IT-94-1-A, សេចក្តីសម្រេច, ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៩, កថាខណ្ឌ៣២២។

[71] សេចក្តីសម្រេចលើដីកា Blaskic, ជើងទំព័រ២៧; *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់Tadic,* សំណុំរឿង IT-94-1-A-R77, សេចក្តីសម្រេចលើការចោទប្រកាន់ពីការមាក់ងាយប្រឆាំងនឹងមេធាវីមុន ឈ្មោះ Milan Vujin, ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ [*បន្ទាប់ពីនេះ* សេចក្តីសម្រេចលើការមាក់ងាយក្នុងរឿងក្តី Tadic]។ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីសម្រេចលើការមាក់ងាយ ក្នុងរឿងក្តី Beqa Beqai, កថាខណ្ឌ៩។

[72] សេចក្តីសម្រេចលើការមាក់ងាយក្នុងរឿងក្តី Tadic, កថាខណ្ឌ១៦, ស្រង់អត្ថបទពីរបាយការណ៍របស់ (UK) គណៈកម្មាធិការស្តីពីការមាក់ងាយតុលាការ, បោះពុម្ពក្នុងឆ្នាំ១៩៧៤, ដែល "ត្រូវបានទទួលស្គាល់យ៉ាងទូលំទូលាយ ថាជាការវាយតម្លៃដ៏ត្រឹមត្រូវមួយ នៃគោលបំណងនិងដែនកំណត់នៃច្បាប់មាក់ងាយ នៅក្នុង common law ដូចដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងរាប់សតវត្សមកហើយ"។

តួនាទីផ្នែកតុលាការរបស់ខ្លួនត្រូវបានការពារ[73]។ ការសំខាន់នោះ គឺអំណាចពីធម្មជាតិជម្រុញឱ្យតុលាការអាចធានាបានថាកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមានភាពយុត្តិធម៌[74]។

៣៩. ថ្វីបើយ៉ាងនេះ អំណាចពីធម្មជាតិទាំងនេះត្រូវបានចងក្រងជាវិធាននៅ អ.វ.ត.ក ស្របតាមការអនុវត្តន៍យុត្តាធិការច្បាប់ស៊ីវិល[75]។ អំណាចនៃតុលាការនេះ "ក្នុងការដាក់ទោសទណ្ឌជន ទាំងឡាយណាដែលមានចេតនាជ្រៀតជ្រែករំខានដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលនៃអង្គជំនុំជម្រះ"[76] ត្រូវបានទទួលស្គាល់ក្នុងឯកសារមូលដ្ឋានរបស់តុលាការនេះ។ វិធានផ្ទៃក្នុង ដូចដែលបានពិភាក្សា គឺបានប្រគល់សិទ្ធិអំណាចដល់ចៅក្រមតុលាការនេះ ឱ្យចាត់វិធានការណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើដែលជ្រៀតជ្រែករំខានដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ (វិធាន៣៥) និងមាត្រា៣៣ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធាន២១(១) បានប្រគល់សិទ្ធិអំណាចដល់ស្ថាប័នទាំងអស់នៃតុលាការនេះ ក្នុងនោះរួមមានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បីធានាបានថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខតុលាការ ក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងៗ មានភាព "យុត្តិធម៌"[77]។ ដោយសារតែមកពីការចងក្រងអំណាចពីធម្មជាតិនេះ ទើបការទទួលស្គាល់អំណាចទាំង នេះនៅ អ.វ.ត.ក ពុំមានភាពចាំបាច់ និងមិនពាក់ព័ន្ធ។

---

[73] ដូចដើងទំព័រខាងលើ, កថាខណ្ឌ១៨។

[74] *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Blagojevic,* IT-02-60-AR73.4, ហេតុផលដែលត្រូវបានពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់ និងហេតុផលជាសាធារណៈ សម្រាប់សេក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយ Vidje Blagojevic ដើម្បីជំនួសក្រុមការពារក្តីរបស់គាត់, ចុះថ្ងៃទី៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៣, កថាខណ្ឌ៧៖ "អំណាចផ្ទាល់ខ្លួនតែមួយគត់ដែលអង្គជំនុំជម្រះមាន គឺត្រូវធានាថាការកាត់សេចក្តីជនជាប់ចោទមានយុត្តិធម៌"។

[75] សេចក្តីសម្រេចលើការមាក់ងាយក្នុងរឿងក្តី Tadic, កថាខណ្ឌ១៧។ ឧទាហរណ៍, ក្រមព្រហ្មទណ្ឌអាល្លឺម៉ង់ ដាក់ទណ្ឌកម្មជាគោលការណ៍ដល់ជនល្មើសទាំងឡាយណាដែលញុះញង់ឱ្យសាក្សីផ្តល់ចម្លើយខ្លែងក្លាយ *និងក្រមព្រហ្មទណ្ឌបារាំងថ្មី* ដាក់ទណ្ឌកម្មដល់ជនទាំងឡាយណាដែលដាក់សម្ពាធឱ្យសាក្សីផ្តល់ភស្តុតាងខ្លែងក្លាយ ឬនៅស្ងៀមិនព្រមផ្តល់ភស្តុតាងបន្ថែម -- សូមមើល សេចក្តីសម្រេចលើការមាក់ងាយក្នុងរឿងក្តី Tadic, ជើងទំព័រ២០។

[76] សេចក្តីសម្រេចលើការមាក់ងាយក្នុងរឿងក្តី Tadic, កថាខណ្ឌ១៦, ២៦។ សូមមើលផងដែរ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Delalic និងអ្នកផ្សេងទៀត* IT-96-21។ សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំដកខ្លួនជាមេធាវី ដោយសាតែទំនាស់ផលប្រយោជន៍, ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៩។ ត្រូវបានយោងក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី, កថាខណ្ឌ២៤។

[77] វិធាន, វិធាន២១(១)។

៥.៣.៤ សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ជនត្រូវចោទ ដែលតុលាការនេះជាអ្នកជំនុំជម្រះ

៤០. គោលការណ៍សាលាក្តីយុត្តិធម៌ ឯករាជ្យ និងមិនលម្អៀង គឺត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិអំណាច ជាមូលដ្ឋាន និងជាសាកលដោយច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ[78] និងត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងក្នុងឯកសារបង្កើតតុលាការនេះ។ ស្របតាមស្មារតីនៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងយក "ភាពច្បាស់លាស់ជាក់លាក់ពីធម្មជាតិ" នៃតុលាការនេះមកពិចារណា វិធាន ២១(១) បានចែងច្បាស់អំពី "គោលការណ៍មូលដ្ឋាន" ក្នុងនោះបានចែងថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខតុលាការនេះ ត្រូវតែមាន "យុត្តិធម៌ និងគោរពចំពោះមុខ"[79] ហើយបានចែងថារាល់ឯកសារមូលដ្ឋានទាំងអស់របស់តុលាការនេះ(ក្នុងនោះរួមមានវិធានផ្ទៃក្នុង និងសេចក្តីណែនាំអនុវត្តន៍) ត្រូវតែបកស្រាយ "ដើម្បីការពារជានិច្ចនូវ ផលប្រយោជន៍នៃជនត្រូវចោទ និងជនរងគ្រោះ និងសំដៅធានា [...] តម្លាភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី"[80]។

៤១. ដោយដកស្រង់ចេញពីមាត្រា៣៥(ថ្មី)នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់ឃើញថាជនត្រូវចោទនៅចំពោះមុខតុលាការនេះ ប្រើប្រាស់សិទ្ធិក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ "ចាប់តាំងពីដើមដំបូងនៃកិច្ចស៊ើបសួរខាងតុលាការ"[81]។ ក្នុងអត្ថន័យស្រដៀងគ្នានេះ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ("ICC") ដែលដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេតរបស់គេពុំខុសគ្នាជាដុំកំភួនទៅនឹងអ.វ.ត.ក នេះ បានកំណត់ថាការធានាឲ្យមានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ គឺពុំកំណត់ត្រឹមតែការជំនុំជម្រះតែមួយមុខនោះទេ ប៉ុន្តែ

---

[78] ត្រូវបានចែងក្នុងលិខិតុបករណ៍ ដូចជា សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (មាត្រា១០ និង២៣), កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ (មាត្រា១៤(១)), និងអនុសញ្ញាតំបន់ ដូចជា កតិកាសញ្ញាអឺរុបស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (មាត្រា៦)។

[79] វិធាន, វិធាន២១(១)(ក)។

[80] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ,* វិធាន២១(១)។

[81] រឿងក្តី នួន ជា, សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក នួន ជា ចំពោះការចាត់តាំងអ្នកជំនាញ, ឯកសារលេខ D54/V/6, ERN 00233628-00233644, កថាខណ្ឌ២៥។

សំដៅទៅដល់ដំណើរការទាំងឡាយណាដែលកើតមានឡើងមុនការជំនុំជម្រះមកដល់ និង ទៅលើគ្រប់ផ្នែកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងអស់[82]។

៤២. អ្វីដែលមានសារៈសំខាន់ដល់សិទ្ធិ ក្នុងការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌នៃជនត្រូវចោទទាំងអស់ គឺជាសិទ្ធិទទួលការជំនុំជម្រះដោយតុលាការឯករាជ្យ និងមិនលម្អៀង[83]។ ទស្សនាទាននេះបានកំណត់ថា ចៅក្រម អ.វ.ត.ក ទាំងអស់ ត្រូវឯករាជ្យក្នុងការបំពេញតួនាទី និងមិនត្រូវទទួលយក ឬស្វែងរកការណែនាំពីប្រភពណាមួយឡើយ[84]។ ការធានានេះត្រូវបានផ្តល់សុពលភាពដោយមាត្រា៣៣ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលយកគំរូតាមមាត្រា១៤ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ។ មាត្រា ១៤ ចែងថា ក្នុងការកំណត់បទចោទឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយ "មនុស្សរាល់គ្នាត្រូវមានសិទ្ធិទទួលបានសវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ ដោយសាលាក្តីមួយដែលមានសមត្ថភាពឯករាជ្យ និងមិនលម្អៀង ដែលបង្កើតឡើងដោយច្បាប់"[85]។

៤៣. ការធានាដូចៗគ្នា ក៏មានដែរនៅក្នុងលិខិតូបករណ៍អន្តរជាតិផ្សេងៗ ក្នុងនោះរួមមានអនុសញ្ញាអឺរ៉ុបស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ("ECHR")[86] អនុសញ្ញាអន្តរអាមេរិកស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស

---

[82] *ស្ថានភាពក្នុងសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ Congo, ក្នុងរឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Thomas Lubanga Dyilo,* សេចក្តី សម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹង សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ I មានចំណងជើង ថា "សេចក្តីសម្រេចលើផលវិបាកនៃការមិនបង្ហាញភស្តុតាងដាក់បន្ទុក ដែលមានចែងក្នុង មាត្រា៥៤ (៣)(ង)៖ ការព្រមព្រៀង និងពាក្យសុំផ្អាកការកាត់សេចក្តីជនជាប់ចោទ ភ្ជាប់ជាមួយនឹងបញ្ហា ផ្សេងទៀតដែលបានលើកឡើងនៅឯកិច្ចប្រជុំរៀបចំតុលាការ ថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨, ICC-01/04-01/06 OA 13, ចុះថ្ងៃទី២១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, យោបល់ដាច់ដោយឡែករបស់ចៅក្រម Georghios M. Pikis, កថាខណ្ឌ៤៤។

[83] *រឿងក្តី Gonzalez de Rio តទល់ Peru,* ការទំនាក់ទំនងលេខ 263/1987, U.N. Doc. CCPR/C/46/D/263/1987, ចុះថ្ងៃទី28 ខែតុលា ឆ្នាំ1992។

[84] កិច្ចព្រមព្រៀង, មាត្រា១៤, កថាខណ្ឌ១។

[85] ICCPR, មាត្រា១៤, កថាខណ្ឌ១។

[86] ECHR, មាត្រា៦(១)។

00334712

("IACHR")[87] និងធម្មនុញ្ញអាហ្វ្រិកស្តីពីសិទ្ធិប្រជាជន និងសិទ្ធិមនុស្ស ("ACHPR")[88]។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាក៏បានចែងអំពីតុលាការមិនលម្អៀង និងឯករាជ្យផងដែរ[89]។

៥.៣.៤ ការវិនិច្ឆ័យអំពីភាពលម្អៀង គឺស្ថិតនៅជុំវិញបញ្ហាថាភាពលម្អៀងដោយពិតប្រាកដ ឬដោយការយល់ឃើញ

៤៤. ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានលើកឡើងថា ការចោទប្រកាន់ពីអំពើពុករលួយអាចគម្រាម កំហែងដល់សិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទក្នុងការទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌ នៅចំពោះមុខតុលាការឯករាជ្យនិងមិនលម្អៀង[90]។ ចំពោះការអះអាងក្នុងការធ្វើការថ្លឹងថ្លែងអំពីផ្លូវច្បាប់នេះ ការលើកឡើងដែលថាអាចមានការគម្រាមកំហែងដល់ភាពអនាគតិនិងឯករាជ្យភាពនោះ ត្រូវតែមានចរិតលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការច្រានចោលនូវការសន្មតដែលពាក់ព័ន្ធនឹងភាពអនាគតិ និង/ឬ ឯករាជ្យភាពរបស់ចៅក្រមម្នាក់ (ឬច្រើននាក់) ហេតុដូច្នេះហើយ វាត្រូវមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបដិសេធថា ជនល្មើសទទួលបាននូវសវនាការដោយយុត្តិធម៌។ វិធីដែលជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀតក្នុងការគ្រោងជាសំណួរថាតើមានការលម្អៀង ឬទេនោះ គឺថាតើការលើកឡើងអំពីអំពើពុករលួយបង្កើតនូវក្តីព្រួយបារម្ភអំពីភាពអនាគតិ និង/ឬ ឯករាជ្យភាពដែរឬទេ។ ថាតើមានភាពពាក់ព័ន្ធគ្នារវាងអំពើពុករលួយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងការប្រព្រឹត្តរបស់ចៅក្រមនៅពេលសវនាការដែរឬទេ

[87] IACHR, មាត្រា៨(១)។

[88] ACHPR, មាត្រា៧(១)។

[89] រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, មាត្រា១២៨។

[90] នួន ជា បានចោទប្រកាន់ថា ការចោទប្រកាន់ពីបទពុករលួយ "អាចគំរាមកំហែងដល់សិទ្ធិ [របស់គាត់] ចំពោះឯករាជ្យភាព និងភាពមិនសំអៀងនៃការកាត់សេចក្តី ការស៊ើបអង្កេត និងសវនាការ"៖ ដូចគ្នានេះដែរ អៀង សារី អះអាងថាភាពយុត្តិធម៌នៃដំណើរការនីតិវិធីតុលាការ អាចប៉ះពាល់ដោយការចោទប្រកាន់ពីបទពុករលួយ។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី, កថាខណ្ឌ៤១។

ក៏ដូចជាភាពលម្អៀងពិតប្រាកដរបស់ចៅក្រម ដែលកើតចេញមកពីការប្រព្រឹត្តក្រៅផ្លូវតុលាការរបស់ចៅក្រមទាំងនោះដែរឬទេ[91]។

៤៥. នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ទ្វីបអឺរ៉ុប លក្ខខណ្ឌតម្រូវថាចៅក្រមមិនគ្រាន់តែ ត្រូវមានភាពអនាគតិពិតប្រាកដប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងត្រូវសំដែងឲ្យឃើញនូវភាពអនាគតិនោះផងដែរ[92]។ តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប តម្រូវការក្នុងការប្តឹងជិតចិត្តចៅក្រមណាមួយ គឺថាតើកង្វះភាពអនាគតិជាអត្តនោម័ត ឬកង្វះភាព អនាគតិជាសត្យានុម័តឬទេ[93]។ នៅក្នុងរឿងក្តី Furundzija តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ សម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី បានលើកឡើងថាចៅក្រមមិនគ្រាន់តែត្រូវចៀសឲ្យផុតពីភាព លម្អៀងជាអត្តនោម័តប៉ុណ្ណោះទេ តែថែមទាំងមិនត្រូវមានអ្វីមួយនៅជុំវិញកាលៈទេសៈ ដែលនាំឲ្យកើតមានភាពលម្អៀងយ៉ាងពិតប្រាកដនោះដែរ។ ហេតុនេះ ចៅក្រមនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនឹងគួរតែពិចារណាថាកង្វះខាតឯករាជ្យភាពនិងភាពអនាគតិ (ដូច្នេះហើយ សិទ្ធិទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌របស់ជនត្រូវចោទ ត្រូវបានកាត់សេចក្តីដោយចៅក្រមនោះ) ប្រសិនបើមានតែនៅក្នុងករណីណាមួយ (១) "មានភាពលម្អៀងដោយ ពិតប្រាកដ" (ការវិនិច្ឆ័យជាអត្តនោម័ត)

---

[91] រឿងក្តីសហរដ្ឋអាមេរិក *Shaw តទល់* Commonwealth of Pennsylvania (580 A.2d 1379 (Pa. Super. Ct, 1990) និង*រឿងក្តី* People *តទល់* Titone (600 N.E.2d 1160, 1166 (Ill. 1992)) បង្កើតតម្រូវការពីរដែលត្រូវតែស្វែងរកមុនពេលដែលចៅក្រមត្រូវបានកាត់សេចក្តីថាលំអៀង ឬខ្វះឯករាជ្យភាព/លំអៀង នឹងត្រូវបានបង្កើតឡើងគឺថា៖ (១) ភាពជាប់ទាក់ទងរវាងសកម្មភាពក្នុងមន្ទិល [គឺថា អំពើពុករលួយ] និងការប្រព្រឹត្តរបស់ចៅក្រមនៅសវនាការ និង(២) ភាពលំអៀងដែលបណ្តាលមកពីការប្រព្រឹត្តក្រៅតុលាការរបស់ចៅក្រម៖ *រឿងក្តី* Titone ទំព័រ1166។

[92] ឧទាហរណ៍ សូមមើល ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌរបស់អាល្លឺម៉ង់ (Strafprozeßordnung), មាត្រា ២២-២៤; ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង មាត្រា៦៦៨; ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌអ៊ីតាលី មាត្រា៣៤-៣៦; ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌហូឡង់ (Wetboek van Strafvordering) មាត្រា ៥១២-៥១៩។ វាគួរត្រូវបានកត់សម្គាល់ថា តាមច្បាប់ជាទូទៅ ប្រទេសទាំងនេះក៏ចាត់ទុកថាភាពលំអៀងជាក់លាក់ជាមូលដ្ឋាននៃការដកចៅក្រមចេញ។

[93] *រឿងក្តី* *Findlay តទល់ United Kingdom* [១៩៩៧] ព្រឹត្តិប័ត្រពីររបស់ Civil តាមច្បាប់ជាទូទៅ ប្រទេសទាំងនេះក៏ចាត់ទុកថាភាពលំអៀងជាក់លាក់ជាមូលដ្ឋាននៃការដកចៅក្រមចេញ។ Liberties 13.5, 24 EHRR221, កថាខណ្ឌ៣ [*បន្ទាប់ពីនេះ* រឿងក្តី Findlay]។

ឬ(២) មាន "ការបង្កើតឲ្យមានភាពលម្អៀងដែលមិនអាចទទួលយកបាន" (ការវិនិច្ឆ័យជាសត្យានុម័ត)[94]។

៤៦. យុត្តិសាស្ត្រដែលយោងនៅក្នុងរឿងក្តី Furundzija ត្រូវបានយកអនុវត្តជាទូទៅដោយតុលាការអន្តរជាតិ និងមានលក្ខណៈស្របគ្នាទៅនឹងការវិនិច្ឆ័យដើម្បីរកឲ្យឃើញពីភាពលម្អៀងរបស់ចៅក្រមដែលធ្វើឡើងដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ[95]។ ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងជិតចិត្តរបស់ចៅក្រម លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនេះមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៣៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងដែលនិយាយដល់ភាពអនាគតិពិតប្រាកដផង និងការបង្កើតឲ្យមានភាពលម្អៀង[96]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានអនុវត្តតាមយុត្តិសាស្ត្រនៃរឿងក្តី នៅពេលធ្វើសេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងជិតចិត្តចំពោះចៅក្រម ន័យ ថុល ដែលធ្វើឡើងដោយជនត្រូវចោទ នួន ជា ដោយសារតែភាពពាក់ព័ន្ធនឹងនយោបាយរបស់ចៅក្រមរូបនេះ ព្រមទាំងសមាជិកភាពនៃកងយោធពលខេមរភូមិន្ទរបស់គាត់ផងដែរ។ នៅក្នុងការអនុវត្តតាមយុត្តិសាស្ត្រនោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់ឃើញថា ការសន្មតពីភាពអនាគតិបានអនុវត្តចំពោះចៅក្រមរបស់តុលាការនេះ ដោយអនុលោមតាមមាត្រា ៣.៣ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង[97]។ ការសន្មតនេះកើតចេញមកពីការស្បថចូលធ្វើការរបស់ចៅក្រមទាំងនោះ និងសមត្ថភាពដែលកំណត់លក្ខខណ្ឌសម្រាប់ការតែងតាំងចៅក្រមទាំងនោះ[98]។ អ្នកដាក់ពាក្យបណ្តឹងស្វែងរកការផ្លាស់ប្តូរចៅក្រមនោះបង្ហាញឡើងនូវបន្ទុកធ្ងន់[99] និងត្រូវលើកនូវភស្តុតាងឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់

---

[94] សេចក្តីសម្រេច Furundzija, កថាខណ្ឌ ១៨៩-១៩០; *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Brdamin & Talic*, សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំដោយ Momir Talic សម្រាប់ការបញ្ឈប់ និងការដកខ្លួនរបស់ចៅក្រម, អង្គជំនុំជម្រះII នៃ ICTY, ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០០, កថាខណ្ឌ១៣, ជើងទំព័រ៣៦។

[95] សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ថុល, កថាខណ្ឌ២០។

[96] សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ថុល, កថាខណ្ឌ១២។

[97] សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ថុល, កថាខណ្ឌ១៥។ សូមមើលផងដែរ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Dario Kordic និងអ្នកផ្សេងទៀត*, សំណុំរឿងលេខ IT-95-14/2-PT, សេចក្តីសម្រេចរបស់ the Bureau, ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៨, ទំព័រ២។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Akayesu*, សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលឧទ្ធរណ៍, សំណុំរឿងលេខ ITCR-96-4, ចុះថ្ងៃទី១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១, កថាខណ្ឌ៩០ [*បន្ទាប់ពីនេះ* សេចក្តីសម្រេច Akayesu]។

[98] សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ថុល, កថាខណ្ឌ១៦។

[99] ដូចជើងទំព័រខាងលើ, កថាខណ្ឌ១៥។

00334715

ដើម្បីបញ្ជាក់ថា ចៅក្រមដែលមានបញ្ហាអាចត្រូវបានគេដឹងថាមានភាពលម្អៀងពិតប្រាកដមែន[100]។ នៅពេលដែលគ្មានភស្តុតាងផ្ទុយទេនោះ វាត្រូវបានសន្មតថា ចៅក្រម "អាចលាងជម្រះខ្លួនឱ្យរួចផុតពីជំនឿ ឬបុព្វហេតុដែលមិនមានភាពពាក់ព័ន្ធណាមួយនោះ"[101]។

៤៧. ដោយអនុវត្តតាមរឿងក្ដី Furundzija អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានលើកឡើងថា មានការកើតឡើងនូវភាពលម្អៀង ក្នុងករណីៈ

i. ចៅក្រមគឺជាភាគីនៃរឿងក្ដី ឬមានផលប្រយោជន៍ជាកម្មសិទ្ធិ ឬហិរញ្ញវត្ថុ បានមកពីលទ្ធផលនៃរឿងក្ដី ឬក៏ ប្រសិនបើសេចក្ដីសម្រេចរបស់ចៅក្រមរូបនោះនឹងនាំឱ្យកើតមាននូវមូលហេតុដែលខ្លួនគាត់មានការពាក់ព័ន្ធ រួមគ្នាជាមួយនឹងភាគីណាមួយក្នុងចំណោមភាគីទាំងឡាយ។ ស្របតាមកាលៈទេសៈទាំងនេះ បណ្ដឹងជំទាស់ចៅក្រមដោយសាររឿងក្ដីគឺកើតមានជាស្វ័យប្រវត្តិ។ ឬក៏

ii. កាលៈទេសៈទាំងនេះនឹងនាំឱ្យអ្នកសង្កេតការណ៍ណាម្នាក់យល់ឃើញថាមានភាពលម្អៀងតាមរយៈព័ត៌មានដ៏ត្រឹមត្រូវ[102]។

៤៨. នៅក្នុងបរិបទនេះ អ្នកសង្កេតការណ៍ដ៏សមស្របគឺជាអ្នកដែលត្រូវបានផ្ដល់ព័ត៌មានពីការយល់ដឹងនូវរាល់កាលៈទេសៈទាំងអស់ដែលពាក់ព័ន្ធ រួមទាំងប្រពៃណីនៃសុច្ចរិតភាព និងភាពអនាគតិផងដែរ ព្រមទាំងបានដឹងពីអង្គហេតុដែលថា ភាពអនាគតិគឺជាភារៈកិច្ចមួយក្នុងចំណោមភារកិច្ចទាំងឡាយដែលចៅក្រមបានស្បថដើម្បីបំពេញតាម[103]។ អ្វីដែល

---

[100] ដូចជើងទំព័រខាងលើ, កថាខណ្ឌ១៩។ សេចក្ដីសម្រេច *Akayesu,* កថាខណ្ឌ៨៨។ សេចក្ដីសម្រេច Furundzija កថាខណ្ឌ១៩៦។

[101] សេចក្ដីសម្រេច Furundzija កថាខណ្ឌ១៩៦។

[102] សេចក្ដីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ថុល, កថាខណ្ឌ២០។

[103] *រឿងក្ដី នួន ជា,* សេចក្ដីសម្រេចជាសាធារណៈស្ដីពីបណ្ដឹងជំទាស់ចៅក្រមជាបន្ទាន់របស់សហមេធាវីជនត្រូវចោទ នួន ជា ចំពោះលោកចៅក្រម ន័យ ថុល, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ០១), ERN

ជាលក្ខខ័ណ្ឌតម្រូវនៃ "អ្នកសង្កេតការណ៍សមស្រប" នោះ គឺ "ការលើកសរសើរទាំងរបៀបដែលការគាបសង្កត់ផ្នែកស្ថាប័ន [អាចដំណើរការបាន][104]។

៥.៣.៥ បណ្តឹងសុំឲ្យមានការវិនិច្ឆ័យលើភាពលម្អៀងនៅក្នុងយុត្តាធិការអន្តរជាតិ

៤៩. នៅក្នុងរឿងក្តី Furundzija តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី បានបដិសេធលើសំណើសុំដិតចិត្តចៅក្រម ដោយហេតុថាតុលាការកំពុងវិនិច្ឆ័យរឿងក្តីដែលអាច និងប្រាកដជាជម្រុញបន្ថែមនូវរបៀបវារៈច្បាប់ និងនយោបាយដែលចៅក្រមនោះបានជួយបង្កើតឡើង នៅពេលដែលគាត់គឺជាសមាជិកនៃគណៈកម្មការស្តីពីស្ថានភាពស្ត្រីនៃអង្គការសហប្រជាជាតិមួយរូប នៅមុនពេលមានការតែងតាំងចៅក្រមនោះទៅបំពេញការងារនៅតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវីនោះ[105]។ នៅក្នុងរឿងក្តី Akayesu តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវីបានបដិសេធចំពោះការតវ៉ារបស់មេធាវីការពារដែលថា ការគម្រាមកំហែងផ្នែកនយោបាយបានបំផ្លាញដល់ឯករាជ្យភាព និងភាពអនាគតិរបស់តុលាការ។ ជនត្រូវចោទបានពោលថា ការកត់សម្គាល់ជាសាធារណៈ និងជាឯកជនដែលធ្វើដោយចៅក្រមដែលរួមជាមួយនឹង "ការគម្រាមកំហែង និងការរៀបចំពិសេស" បានបង្ហាញឲ្យដឹងពីកង្វះភាពអនាគតិចំពោះរូបគាត់។ តុលាការបានកត់សម្គាល់ឃើញថា បន្ទុកដែលនាំឲ្យមានកង្វះភាពអនាគតិតាមរយៈ "ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ និងគួរឲ្យជឿជាក់" គឺជារបស់ជនត្រូវចោទ និងកត់សម្គាល់ឃើញថា "ការចោទប្រកាន់ដែលគ្មានការពន្យល់បន្ថែម" អំពីភាពលម្អៀងនិងការផ្តន្ទាទោសតាមការ

00160734-00160742, C11/29, ចុះថ្ងៃទី៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨, កថាខណ្ឌ២១ [*បន្ទាប់ពីនេះ* សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ធុល]។

104 *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Norman*, សំណុំរឿងលេខ SCSL-2004-14-AR72(E), យោបល់ដាច់ដោយឡែករបស់ Geoffrey Robertson, កថាខណ្ឌ១៨ [*បន្ទាប់ពីនេះ* សេចក្តីសម្រេចរឿងក្តី Norman]។

105 *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Norman*, សំណុំរឿងលេខ SCSL-2004-14-AR72(E), យោបល់ដាច់ដោយឡែករបស់ Geoffrey Robertson, កថាខណ្ឌ១៨ [*បន្ទាប់ពីនេះ* សេចក្តីសម្រេចរឿងក្តី Norman]។

ជ្រើសរើសនោះ មិនមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់បំពេញនូវបន្ទុកនោះបានទេ[106]។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិនៅក្នុងរឿងក្តី Wall Case បានបដិសេធលើសំណើសុំរបស់ប្រទេសអ៊ីស្រាអែលដែលសុំឱ្យបដិសេធមិនឱ្យចៅក្រម កាន់រឿងក្តីនោះទេ ដោយហេតុថា តួនាទីមុនរបស់ចៅក្រមរូបនោះដែលជាអ្នកការទូតមួយរូបនៅក្នុងជម្លោះ អ៊ីស្រាអែល និងប៉ាឡេស្ទីននោះ ព្រមទាំងដោយសារការយល់ឃើញដែលគូសបញ្ជាក់ដោយ ចៅក្រមនោះទៅលើបញ្ហានោះនៅក្នុងការសួរយកចម្លើយមួយ។ តុលាការបានលើកឡើង ថា ចំពោះអង្គហេតុទាំងនោះតុលាការមិនអាចយល់ថា ចៅក្រមរូបនោះមាន "ការពាក់ព័ន្ធ ក្នុងផ្នែកណាមួយនៃរឿងក្តីនេះពីមុនមក" នោះទេ ទោះជានៅក្នុងសមត្ថកិច្ចណាក៏ដោយ[107]។

៥០. នៅក្នុងរឿងក្តី Nzirorera ជនត្រូវចោទបានស្នើតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់រ្វ៉ាន់ដាសុំឱ្យបញ្ឈប់មេធាវីរបស់គាត់ដោយបានលើកឡើងនូវរឿងមួយក្នុងចំណោមរឿងជាច្រើនថា មេធាវីរូបនោះបានបំពេញការងារដោយភាពមិនស្មោះត្រង់និងធ្វើឱ្យខូចប្រយោជន៍កូនក្តីរបស់ខ្លួននិងរបស់តុលាការ ដោយសារគាត់បានស្នើជំនួយការច្បាប់របស់គាត់ឱ្យកែប្រែតម្លៃឈ្នួលរបស់គាត់ ឱ្យដល់កម្រិតអតិបរមានៃការប្រាក់ចំណាយសម្រាប់មេធាវី[108]។ អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលស្គាល់ថា រឿងនេះគឺជា "ការចោទប្រកាន់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដែលត្រូវធ្វើការស៊ើបអង្កេតដោយអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច"។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ តុលាការបានលើកឡើងថា ការចោទប្រកាន់ពីភាពមិនស្មោះត្រង់ផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុរបស់មេធាវីនោះ គឺជាបញ្ហារដ្ឋបាលដែលគ្របដណ្តប់ដោយអំណាចរបស់ក្រឡាបញ្ជី មិនមែន

---

[106] *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់Akayesu,* សេចក្តីសម្រេចរបស់សាលាឧទ្ធរណ៍, សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-4, ចុះថ្ងៃទី១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១, កថាខណ្ឌ៩០។

[107] *ផលវិបាកផ្លូវច្បាប់នៃការសាងសង់កំផែងក្នុងទឹកដីគ្រប់គ្រងដោយប៉ាឡេស្ទីន,* ដីកាចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៤ (២០០៤) ICJ Rep3 ។

[108] *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Joseph Nzirorera,* សំណុំរឿងលេខ ICTR-44-T, សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ជនជាប់ចោទ សុំប្តូរមេធាវីចាត់តាំង, អង្គជំនុំជម្រះ II, ចុះថ្ងៃទី៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០១, [*បន្ទាប់ពីនេះ* សេចក្តីសម្រេច Nziroera]។

តុលាការសាលាដំបូងនោះទេ[109]។ នៅក្នុងរឿងក្តី Norman មន្ត្រីយុត្តិធម៌ Robertson បានលើកឡើងថា ឯករាជ្យភាពតុលាការរបស់តុលាការពិសេសសម្រាប់សេរ៉ាឡេអូន មិនរងនូវការប៉ះពាល់ដោយសារការរៀបចំមូលនិធិនោះទេ ពីព្រោះមិនមាន "គ្រោះថ្នាក់ពិតប្រាកដ" ដែលការចាត់ចែង គឺជា ឬនឹងជាលទ្ធផលនៃការគាបសង្កត់លើចៅក្រមរបស់តុលាការឱ្យសម្រេចសេចក្តីលើរឿងក្តីតាមវិធីពិសេសណាមួយឡើយ[110]។ នៅក្នុងរឿងក្តីដោយឡែកមួយទៀត តុលាការពិសេសសម្រាប់សេរ៉ាឡេអូន បានដកសិទ្ធិចៅក្រមមិនឱ្យចូលរួមសវនាការរឿងក្តីនោះ ដោយសារគាត់បានសម្តែងនូវការយល់ឃើញនៅក្នុងសៀវភៅមួយដែលត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយភាគីមួយនៃរឿងក្តីនោះ[111]។

៥.៣.៦ ឯករាជ្យភាពនិងភាពអនាគតិរបស់មន្ត្រីតុលាការ ដែលមិនមែនជាចៅក្រម

៥១. ជាសំខាន់ ការសន្មតពីភាពអនាគតិសំដៅតែលើចៅក្រមនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញតែប៉ុណ្ណោះ[112]។ វាមិនមានការធានាអំពីភាពអនាគតិរបស់មន្ត្រីរដ្ឋបាលដែលមានតម្លៃស្មើគ្នានោះទេ ហើយក៏គ្មានដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ណាអាចចង្អុលបង្ហាញពីច្បាប់ណាមួយដែលគាំទ្រដល់សំណើនោះដែរ។ ផ្ទុយទៅវិញ ស្របនឹងយុត្តិសាស្ត្រដែលបានពិភាក្សាខាងលើ និងដោយសារតែតុលាការនេះបានទទួលស្គាល់រួចមកហើយ ច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធផ្តល់យោបល់

---

[109] អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចដូច្នេះបន្ទាប់ពីបានពិចារណាលើមាត្រា១៦(១) នៃលក្ខន្តិកៈ ICTR និងសេចក្តីណែនាំស្តីពីការចាត់តាំងមេធាវីការពារក្តី ដែលរួមទាំងតួនាទីរបស់ក្រឡាបញ្ជីលើបញ្ហារដ្ឋបាល ទាក់ទងនឹងមេធាវីការពារក្តីដែលត្រូវបានចាត់តាំង៖ *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*, កថាខណ្ឌ២០។

[110] សេចក្តីសម្រេចរឿងក្តី Norman, កថាខណ្ឌ៣។

[111] *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Sesay,* សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិរបស់មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំការបញ្ឈប់ចៅក្រម Justice Robertson ពីសាលាឧទ្ធរណ៍, សំណុំរឿងលេខ SCSL-2004-15-AR15, ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៤។

[112] សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ធុល, កថាខណ្ឌ១៥-១៦។

ថាការធានាពីឯករាជ្យភាពនិងភាពអនាគតិនោះ"អនុវត្តតែចំពោះចៅក្រមតែប៉ុណ្ណោះ"[113]។ នោះគឺ មន្ត្រីតុលាការដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះកិច្ចស៊ើបសួរ ការកាត់សេចក្តី ឬបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ចុងចោទ។ សេចក្តីសម្រេចនេះបានសម្រេចជាស្ថាពរ បន្ទាប់ពីជនត្រូវចោទជ្រើសរើសមិនប្តឹងឧទ្ធរណ៍លើសេចក្តីសម្រេចនោះ។

៥.៣.៧ ការប្រព្រឹត្តដែលមិនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការមិនប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិនានាក្នុងការទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌នោះទេ

៥២. ទោះបីជាអសីលធម៌ឬខុសច្បាប់ក៏ដោយ ឥរិយាបថដែលមិនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចទេនោះ មិនប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិនានាក្នុងការទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌នោះទេ។ ការប្រព្រឹត្តមិនសមរម្យអាចត្រូវបានគេសង្កេតឃើញនៅក្នុងយុត្តាធិការដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងផ្សេងទៀតដែលនៅត្រង់ចំណុចការប្រព្រឹត្តបែបនោះមិនចាំបាច់ធ្វើឲ្យរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវបានបដិសេធចោលដោយសារតែការប្រព្រឹត្តនេះប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិនានាក្នុងការទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌របស់ជនត្រូវចោទនោះឡើយ។ រហូតដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ប្រធានតុលាការអង់គ្លេស the Lord Chancellor ក្នុងពេលដំណាលគ្នា គឺជាអ្នកនាំពាក្យរបស់សភាជាន់ខ្ពស់របស់ចក្រភពអង់គ្លេស និងជាសមាជិកផ្នែកប្រតិបត្តិ ដែលបានតំណាងឲ្យបញ្ហាទំនាស់ផលប្រយោជន៍នានា[114]។ នៅសហរដ្ឋអាមេរិក ការបោះឆ្នោតរបស់តុលាការត្រូវបានធ្វើឲ្យខូចខាតដោយសារការព្រួយបារម្ភថាវិភាគទានចំពោះយុទ្ធនាការបោះឆ្នោតរបស់ចៅក្រម នឹងជះឥទ្ធិពលលើការធ្វើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការដោយចៀសមិនរួចឡើយ។ ៦០%នៃចៅក្រមតុលាការសាលាឧទ្ធរណ៍ និង ៨០% នៃចៅក្រមសាលាដំបូងនៅកម្រិតរដ្ឋនៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិកបានប្រឈមនឹងការបោះឆ្នោតដែលត្រូវបានប្រកួតប្រជែងគ្នា រីឯចៅក្រមត្រឹមតែ ១១%

---

[113] រឿងក្តី អៀង សារី, សំណើសុំផ្តល់ព័តមានទាក់ទងនឹងករណីទំនាស់ផលប្រយោជន៍ជាយថាហេតុ, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស, ERN 00159515-00159516, ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨, ទំព័រទី២។

[114] របាយការណ៍ស្តីពីអំពើពុករលួយពិភពលោក, ទំព័រxxiii។

ប៉ុណ្ណោះមិនបានប្រឈមនឹងការបោះឆ្នោតនោះទេ។ ជាពិសេសនៅក្នុងការបោះឆ្នោតដែលត្រូវបានប្រកួតប្រជែង និងជួនកាលនៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសចៅក្រមផងដែរ ចៅក្រមនានាបានលើកពីបញ្ហាមូលនិធិនៃយុទ្ធនាការបោះឆ្នោត[115]។ ដោយមានករណីលើកលែងតែមួយគត់នាពេលថ្មីៗនេះ[116] តុលាការកំពូលសហរដ្ឋអាមេរិកបានបដិសេធយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ចំពោះ សំណើសុំពិនិត្យករណីដែលភាគីមួយក្នុងចំណោមភាគីទាំងឡាយគឺជាអ្នកផ្តល់វិភាគទាន ដល់យុទ្ធនាការបោះឆ្នោតដ៏សំខាន់ម្នាក់ជូនដល់ចៅក្រមដែលកាន់រឿងក្តីរបស់ពួកគេ[117]។

៥៣. តុលាការកំពូលសហរដ្ឋអាមេរិកបានទទួលស្គាល់ថា ជនត្រូវចោទមានសិទ្ធិទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌ ប៉ុន្តែមិនមែនការកាត់សេចក្តីដោយសុក្រិត្យនោះទេ ពីព្រោះពុំមានការកាត់សេចក្តីណាដែលមានលក្ខណៈសុក្រិត្យនោះទេ[118]។ ជាការពិត អញ្បាកិត្យភាពដ៏ពិតប្រាកដអាចសម្រេចបានយ៉ាងពិបាក[119]។ សណ្តានចិត្តផ្នែកនយោបាយមិនបញ្ជាក់ពីកង្វះភាពអនាគតិនោះទេ[120]។ ដូចគ្នានេះដែរ នៅក្នុងករណីពុំមានភស្តុតាងផ្ទុយទេ

---

115 Roy A. Schotland, "ការបោះឆ្នោតតុលាការក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក៖ តើអំពើពុករលួយជាបញ្ហាមួយឬ?", *របាយការណ៍ស្តីពីអំពើពុករលួយពិភពលោក, ដូចជើងទំព័រខាងលើ,* ទំព័រ២៧។

116 *រឿងក្តី Caperton តទល់ A.T. Masey Coal Company*, លេខ 08-22, កោះហៅដោយ តុលាការកំពូលសហរដ្ឋ ចុះថ្ងៃទី៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩។ សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការកំពូលមិនទាន់ចេញនៅឡើយ។ ត្រូវបានពិភាក្សាក្នុងអត្ថបទរបស់ Adam Liptak, "Justice Hear Arguments on Money-Court Nexus", កាសែត *The New York Times*, ចេញផ្សាយថ្ងៃទី៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩។

117 Roy A. Schotland, "ការបោះឆ្នោតតុលាការក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក៖ តើអំពើពុករលួយជាបញ្ហាមួយឬ?", *របាយការណ៍ស្តីពីអំពើពុករលួយពិភពលោក, ដូចជើងទំព័រខាងលើ,* ទំព័រ២៧។

118 *រឿងក្តី United States តទល់ Hastings,* 461 U.S. 499, 508 (1983); *រឿងក្តី Delaware តទល់ Van Arsdale,* 475 U.S. 673, 681 (1986), ត្រូវបានយោងក្នុង DiBiagio, *យោងខាងលើ,* កថាខណ្ឌ 613, ជើងទំព័រ១៣០។

119 សេចក្តីសម្រេចរឿងក្តី Furundzija, កថាខណ្ឌ២០៣។ សូមមើលផងដែរ *រឿងក្តី Attoney General តទល់ Adolf Eichmann,* សំណុំរឿងលេខ 40/61 ក្នុងតុលាការក្នុងសាលាដំបូងរបស់ Jerusalem, សាលាដំបូងរបស់ Jerusalum, ពេលសវនាការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ 02-03។ មាននៅ៖ http://www.nizkor.org/ftp.cgi/people/e/eichmann.adolf/transcripts/ftp.py?people/e/eichmann.adolf/transcripts//Appeal/Appeal-Session-02-03.

120 សេចក្តីសម្រេចរឿងក្តី Furundzija, កថាខណ្ឌ២០៣។

នោះ សញ្ជាតិ ឬសាសនារបស់ចៅក្រមមិនអាចយកមកធ្វើជាភស្តុតាងនៃភាពលម្អៀង ឬភាពអនាគតិនោះទេ[121]។ នៅក្នុងតុលាការណាក៏ដោយ ចៅក្រមត្រូវតែផ្តាច់ខ្លួនពីការរំជួលចិត្តទាំងឡាយ[122]។ នៅក្នុងរឿងក្តី Eichmann មេធាវីការពារបានតវ៉ាថា ចៅក្រមអ៊ីស្រាអែលដែលកាន់រឿងក្តីប្រឆាំងនឹងជនត្រូវចោទ Nazi ដែលជាប់ចោទពីឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម នឹងមិនអាចខំប្រឹងធ្វើរឿងក្តីដោយគ្មានភាពលម្អៀងនោះទេ។ ការភ័យខ្លាចត្រូវបានបង្ហាញថាមិនប្រឆាំងនឹងចៅក្រមណាមួយជាពិសេសនោះទេ ប៉ុន្តែប្រឆាំងនឹងចៅក្រមទាំងបីរូប ដោយហេតុថា ចៅក្រមទាំងនោះគឺជា "កូនប្រុសរបស់ប្រជាជនជ្វីហ្វ និងប្រជាពលរដ្ឋអ៊ីស្រាអែល"[123]។ ចៅក្រមបានឯកភាពថា ពួកគាត់មិនអព្យាក្រឹត្យពាក់ព័ន្ធនឹងបទឧក្រិដ្ឋនោះទេ ហើយពួកគាត់ក៏មិនត្រូវបានកំណត់លក្ខខណ្ឌឲ្យអព្យាក្រឹត្យនោះដែរ។ អ្វីដែលជាបញ្ហានោះគឺ ពួកគាត់មានយុត្តិធម៌ពាក់ព័ន្ធនឹងជនត្រូវចោទ[124]។

៥.៤ ទឡ្ហីករណ៍

៥.៤.១ សំណើសុំមិនស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនោះទេ

៥៤. សំណើសុំមិនស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនោះទេ។ គ្មានចំណុចណាមួយនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង[125] ច្បាប់អ.វ.ត.ក[126] ឬវិធានផ្ទៃក្នុងដែលផ្តល់អំណាចដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឲ្យទទួលយក និងបំពេញកិច្ចតាមសំណើសុំនោះឡើយ។

---

[121] *រឿងក្តី Attoney General តទល់ Adolf Eichmann,* សំណុំរឿងលេខ 40/61 (តុលាការក្នុងសាលាដំបូងរបស់ Jerusalem) ពេលសវនាការលេខ 6, 1 Iyar 5721 (ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៦១)។ សេចក្តីសម្រេចលេខ៣ [*បន្ទាប់ពីនេះ* សេចក្តីសម្រេចរឿងក្តី Eichmann]។ មាននៅ៖ http://www.nizkor.org/ftp.cgi/people/e/eichmann.adolf/transcripts/ftp.py?people/e/eichmann.adolf/transcripts/Session/Session-006-01 .

[122] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

[123] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

[124] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

[125] កិច្ចព្រមព្រៀង, កថាខណ្ឌ២៣។

[126] ច្បាប់ អ.វ.ត.ក, មាត្រា៤៧ (ថ្មី)។

00334722

៥៥. តុលាការនេះគឺជាស្ថាប័ននៃសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ (កិច្ចព្រមព្រៀង) និង ច្បាប់របស់រដ្ឋសភាកម្ពុជា (ច្បាប់អ.វ.ត.ក)។ តុលាការនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមានយុត្តាធិការច្បាស់លាស់និងមានដែនកំណត់។ តាមស្មារតីនៃមាត្រា ២ នៃច្បាប់អ.វ.ត.ក តុលាការនេះត្រូវបានកំណត់ឱ្យមានការពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់ ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងទីតាំងមួយជាក់លាក់ និងក្នុងរយៈពេលមួយជាក់លាក់។ វានៅក្នុងចំណុចនេះឯងដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវពិចារណាអំពីលទ្ធភាពផ្លូវច្បាប់របស់ខ្លួនក្នុងការបំពេញកិច្ចតាមសំណើសុំស៊ើបអង្កេតនោះ។

៥៦. ទោះបីជាបំពេញបាននូវលក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យសម្រាប់“កិច្ចស៊ើបសួរ” ដូចដែលបានកំណត់អត្ថន័យដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះក៏ដោយ[127] សំណើសុំស៊ើបអង្កេតណាមួយដែលស្វែងរកឱ្យឃើញនូវការពិតអំពីបញ្ហាកម្មវត្ថុ ដែលមិនចូលទៅក្នុងអង្គហេតុដែលត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឬដីកាសន្និដ្ឋានបន្ថែម ហើយដែលមិនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងអំណាចរបស់តុលាការ ស្របតាមមាត្រា ២ នៃច្បាប់អ.វ.ត.ក ទេនោះ គឺស្ថិតនៅក្រៅអំណាចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ ទោះបីជាសំណើសុំនេះ គឺជា “សំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត... ដោយមានគោលបំណងប្រមូលពត៌មានដែលនាំឱ្យរកឃើញនូវការពិត”[128] ដោយហេតុនោះបានបំពេញនិយមន័យនៃ “កិច្ចស៊ើបសួរ” របស់តុលាការក៏ដោយ ពត៌មាន/កិច្ចស៊ើបសួរដែលត្រូវបានស្នើសុំមិនគ្របដណ្តប់ដោយអង្គហេតុណាមួយ ដែលត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឬដីកាសន្និដ្ឋានបន្ថែមនោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ សំណើសុំត្រូវមានការចង្អុល

[127] នោះគឺជាសំណើសុំ “បំពេញកិច្ចដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឬ តាមរយៈការផ្ទេរអំណាចឱ្យដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ឬមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដោយមានគោលបំណងប្រមូលនូវពត៌មានដែលនាំឱ្យរកឃើញនូវការពិត”។ *រឿងក្តី ខៀវ សំផន,* សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចស្តីពីសិទ្ធិ និង កាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីទាក់ទងនឹងការបកប្រែ, ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩, A190/I/20, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ១១), កថាខណ្ឌ២៣។

[128] សំណើ, កថាខណ្ឌ ២៣។

បង្ហាញថាមានការពាក់ព័ន្ធនឹងពត៌មាន "ដែលនាំឱ្យរកឃើញនូវការពិត*អំពីអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ*"[129]។

៥៧. អាស្រ័យហេតុនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនមានសិទ្ធិអំណាចក៏ដូចជាមិនមានការទទួលខុសត្រូវចំពោះការស៊ើបអង្កេតការចោទប្រកាន់ពីអំពើពុករលួយ លុះត្រាតែការចោទប្រកាន់ទាំងនោះ បង្កើតបានជាផ្នែកនៃការស៊ើបអង្កេតជាសារធាតុលើអង្គហេតុដែលមាននៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរឬសេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែម។ អាស្រ័យហេតុនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ពុំមានអំណាចដើម្បីបង្ហាញពីការចោទប្រកាន់ពីអំពើពុករលួយរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនោះឡើយ។

៥.៤.២ នីតិវិធីប្តឹងជំទាស់ចៅក្រមមិនអាចយកមកអនុវត្តបានទេ

៥៨. ដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើ វិធាននានាមិនបានចែងពីការផ្តល់អំណាចដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បីស៊ើបអង្កេតលើការចោទប្រកាន់ពីអំពើពុករលួយនៅក្នុងចំណោមបុគ្គលិករដ្ឋបាលនោះទេ លុះត្រាតែឥរិយាបថបែបនេះប៉ះពាល់ដល់ភាពយុត្តិធម៌ ឬនីត្យានុកូលភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ វិធាននានាបានចែងយ៉ាងច្បាស់អំពីនីតិវិធីសម្រាប់ ការប្តឹងជំទាស់ចៅក្រមប្រសិនបើគាត់មានការពាក់ព័ន្ធនឹងសកម្មភាពណាមួយ ដែលធ្វើឱ្យខូចប្រយោជន៍ដល់លក្ខខ័ណ្ឌឯករាជ្យភាពនិងភាពអនាគតិ[130]។

៥៩. ទោះបីជាប្រើទម្រង់ជាសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរហើយមិនមែនជាពាក្យបណ្តឹងជំទាស់ចំពោះចៅក្រមក៏ដោយ សំណើសុំនេះមិនបានចង្អុលបង្ហាញពីអ្វីមួយនៅលើកំណត់ហេតុដើម្បីស្នើសុំថាចៅក្រមមួយរូប ឬច្រើនគួរតែប្តឹងជំទាស់។ ជាលទ្ធផល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នានា មិនបានដាក់ជូនតុលាការនូវភស្តុតាងនៃភាពលម្អៀងពិតប្រាកដឬ ភាពលម្អៀងដែល

---

[129] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ*, កថាខណ្ឌ IV(A) (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

[130] វិធាននានា, វិធាន៣៤។

គេយល់ឃើញណាមួយ ចំពោះចៅក្រមណាម្នាក់ប្រឆាំងនឹងម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ណាមួយនោះទេ។ ទាំងសំណើសុំ ទាំងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នានា មិនបានលើកឡើងពីផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ឬហិរញ្ញវត្ថុរបស់ចៅក្រមនៅក្នុងលទ្ធផលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនោះទេ។ យោងតាមចំណុចនេះ សន្និតថាសំណើសុំគឺជាបណ្តឹងជិតចិត្តចំពោះចៅក្រម សំណើសុំត្រូវបានយល់ខុស ហេតុដូច្នេះ សំណើសុំត្រូវបានបដិសេធចោលយ៉ាងត្រឹមត្រូវ។

៥.៤.៣ ការជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការមិនបានកើតមានឡើយ

៦០. វិធាន ៣៥ អនុញ្ញាតឲ្យមានការដាក់ទណ្ឌកម្ម ឬ "បញ្ជូនទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច" ចំពោះជនដែលជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ។ ហេតុដូច្នេះ ចំពោះការដាក់ទណ្ឌកម្មរបស់បទបញ្ញត្តិនេះចំពោះជនដែលៈ (១) ជននោះត្រូវតែជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ និង (២) ការជ្រៀតជ្រែកនេះត្រូវតែធ្វើឡើងដោយចេតនាពិតប្រាកដ។

៦១. វាមិនមានអ្វីមួយនៅលើកំណត់ហេតុដែលចង្អុលបង្ហាញថា អំពើពុករលួយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងតុលាការនេះបាននាំឲ្យមានៈ (១) មានការជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ (២) អំពើបែបនេះត្រូវបានធ្វើឡើងដោយ "ចេតនាពិតប្រាកដ" ឬក៏ (៣) អំពើ ទាំងនេះមានតម្លៃស្មើនឹងការជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ។ ដោយគ្មានភស្តុតាងចំពោះបញ្ហានេះ ពុំមានចំណុចមួយដែលស្នើសុំថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគួរតែ ឬអាច បំពេញកិច្ច ស្របតាមវិធាន ៣៥ នោះទេ។

៥.៤.៤ សំណើសុំមិនស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការដែលមានរបស់តុលាការនោះទេ

៦២. គោលបំណងនៃអំណាចតុលាការដែលមាននោះ គឺដើម្បីធានាថា តុលាការមានលទ្ធភាពដោះស្រាយបញ្ហានានាដែលចាំបាច់ សម្រាប់ដឹកនាំការងារដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន[131]។ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់រួចហើយ អំណាចដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយ

---

[131] សាលក្រមលើការចោទប្រកាន់ពីការមាក់ងាយចៅក្រមក្នុងរឿងក្តី Beqa Beqai, កថាខណ្ឌ១០។

យុត្តាធិការអន្តរជាតិនោះ ត្រូវបានចងក្រងជាវិធាននៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អំណាចដែលមានណាមួយរបស់តុលាការ ត្រូវបានរឹតត្បិតតែចំពោះអំពើដែលធ្វើដោយតុលាការនៅក្នុងយុត្តាធិការដែលមាន និងដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ ដើម្បីធានាថា ការអនុវត្តយុត្តាធិការនោះមិនមាន លក្ខណៈជ្រុលហួសហេតុនោះទេ។ ការរឹតត្បិតនោះនឹងមិនធ្វើឱ្យមានអំពើផ្សេងពីនេះ ដែលស្ថិតនៅក្រៅយុត្តាធិការរបស់តុលាការ ក្លាយជាអំពើដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការ របស់តុលាការនោះទេ[132]។ ដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើ ICJ បានសម្រេចថាយុត្តាធិការរបស់ស្ថាប័នតុលាការអន្តរជាតិអាចធ្វើឱ្យតុលាការចាត់វិធានការ ដើម្បីធានាថា ការអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនទៅលើអង្គសេចក្តី មិនត្រូវជ្រុលហួសហេតុនោះទេ ប្រសិនបើនៅពេលធ្វើចំណាត់ការនោះ និងដើម្បីរៀបចំដំណោះ ស្រាយរាល់បញ្ហាជម្លោះទាំងអស់តាមលំដាប់លំដោយគឺដើម្បីធានាការអនុវត្តតាមច្បាប់របស់តុលាការចំពោះ "ការកំណត់ការអនុវត្តតួនាទីតុលាការដែលមាន"[133]។ ការបកស្រាយស្រដៀងគ្នាអំពីខ្លឹមសារនិងគោលបំណងនៃអំណាចនានាដែលមាន ត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់រ៉្វាន់ដា និងតុលាការពិសេសសម្រាប់ សេរ៉ាឡេអូន[134]។

---

[132] ជាទូទៅសូមមើល *Northern Cameroons,* ទំព័រ២៩, ត្រូវបានយោងក្នុង សាលក្រមលើការចោទប្រកាន់ពីការមាក់ងាយចៅក្រមក្នុងរឿងក្តី Beqa Beqai, កថាខណ្ឌ១១។

[133] *Northern Cameroons,* ទំព័រ២៩, ត្រូវបានយោងក្នុង រឿងក្តីនៃការចោទប្រកាន់ពីការមាក់ងាយក្នុងរឿងក្តី Beqa Beqaj, កថាខណ្ឌ១១ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

[134] សាលាក្តីទាំងនោះបានរកឃើញថា បើទោះជាដំណើការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌត្រូវបានផ្តល់ឱ្យក្រោមយុត្តាធិការស្តីពីការមាក់ងាយរបស់ពួកគេយ៉ាងណាក៏ដោយ សាលាក្តីទាំងនោះក៏មានយុត្តិធិការផ្ទាល់ខ្លួនដែរ ដែលទាញមកពីមុខងារតុលាការរបស់ពួកគេ ដើម្បីធានាថា ការអនុវត្តន៍ *យុត្តាធិការរបស់ពួកគេ* មិនត្រូវបានរំខាន និងថាមុខងារតុលាការជាមូលដ្ឋានរបស់ពួកគេត្រូវបានការពារ។ សេចក្តីសម្រេចពីការមាក់ងាយតុលាការក្នុងរឿងក្តី Tadic, កថាខណ្ឌ១៣, យោងយុត្តិសាស្ត្ររបស់ ICJ និង ICTY។

៦៣. មានតែស្ថិតក្រោម "កាលៈទេសៈពិសេស" ប៉ុណ្ណោះដែលនៅក្នុងរឿងក្តី Ntabakuze និង Kabiligi[135] តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់រ៉្វាន់ដា បានប្រើប្រាស់អំណាចដែលមានរបស់ខ្លួនដើម្បីធ្វើឱ្យរបាយការណ៍ដែលត្រូវបានប្រថាប់ត្រារបស់អង្គការសហប្រជាជាតិបានដល់ភាគីនានា ដែលផ្ទុយពីនេះតុលាការនេះមិនមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការផ្សព្វផ្សាយរបាយការណ៍នោះទេ[136]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់រ៉្វាន់ដាបានលើកឡើងយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា អំពើដែលត្រូវបានធ្វើឡើង "គឺមិនមែនចាត់ទុកការកំណត់រឿងរ៉ាវពីមុនថាពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាទៅថ្ងៃក្រោយនោះទេ"[137]។ លើសពីនេះទៀត មិនដូចនៅក្នុងរឿងក្តីនេះទេ ភាពពាក់ព័ន្ធនៃរបាយការណ៍ដែលត្រូវបានប្រថាប់ត្រារបស់អង្គការសហប្រជាជាតិទៅនឹងយុត្តាធិការ ដែលជាបញ្ហាកម្មវត្ថុរបស់តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់រ៉្វាន់ដាមិនត្រូវបានតវ៉ានោះទេ[138]។ ស្ថិតក្នុងកាលៈទេសៈទាំងនេះ គេមិនឃើញថាតុលាការមានអំពើដែលស្ថិតនៅក្រៅយុត្តាធិការតុលាការក្នុងការផ្សព្វផ្សាយរបាយការណ៍ស្របតាមទ្រឹស្តីនៃអំណាចដែលមាននោះទេ។

៦៤. នៅពេលដែលយុត្តាធិការដែលមានរបស់តុលាការនេះ ត្រូវបានកម្រិតចំពោះភារកិច្ចរបស់ខ្លួននៅក្នុងយុត្តាធិការដែលមាននោះគឺ ដើម្បីធានាថាកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមានភាពយុត្តិធម៌ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចយល់ព្រមតាមសំណើសុំបានទេ - ក្នុងការធ្វើដូច្នេះ អំពើនោះនឹងនៅក្រៅអំណាចរបស់ខ្លួន។

---

[135] *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ Ntabakuze និង Kabiligi,* សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-34-I, សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យស្នើសុំបន្ថែមរបស់ Kabiligi សម្រាប់ការស៊ើបអង្កេត និងការបង្ហាញភស្តុតាង, ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០០, [*បន្ទាប់ពីនេះ* សេចក្តីសម្រេចក្នុងរឿងក្តី Kabiligi] (យោងទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី, កថាខណ្ឌ២៦)។

[136] ដោយសាសហព្រះរាជអាជ្ញាមិនមានរបាយការណ៍នោះ របាយការណ៍នោះមិនត្រូវបង្ហាញក្រោមវិធានរបស់ ICTR ទេ--*ដូចជើងទំព័រខាងលើ,* កថាខណ្ឌ៨-១០។

[137] សេចក្តីសម្រេចក្នុងរឿងក្តី Kabiligi, កថាខណ្ឌ១៧។

[138] មេធាវីដែលស្នើសុំរបាយការណ៍ បានផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថាការវាយប្រហាប្រធានបទនៃរបាយការណ៍ (ការវាយប្រហាលើយន្តហោះរបស់ប្រធានាធិបតី Habyarimana) គឺជាធាតុសំខាន់មួយក្នុងការរៀបគម្រោង និងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងរ៉្វាន់ដា ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤។ ការកាត់សេចក្តីស្នើថា ក្រុមការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា របាយការណ៍នោះ គឺជា "វត្ថុតាង" ដែលត្រូវបង្ហាញក្រោមវិធាន៦៦(ខ) នៃ ICTR។

00334727

៥.៤.៥ ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការមិនត្រូវបានប៉ះពាល់ ដោយអំពើពុករលួយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះទេ

៦៥. ការរំលោភបំពានណាមួយលើសិទ្ធិទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌ គឺជាបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដោយសារតែគ្មានការពាក់ព័ន្ធរវាងការប្រព្រឹត្តដែលចោទជាបញ្ហា និងការប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះ កិច្ចស៊ើបសួរណាក៏ដោយគឺ "មិនពិតនិងមានលក្ខណៈជាទ្រឹស្តី"[139]។ ទោះបីជាត្រូវបានបង្ហាញថាត្រឹមត្រូវក៏ដោយ ការចោទប្រកាន់ពីការបង់ប្រាក់ដោយមន្ត្រីរដ្ឋបាលដើម្បីទទួលបានឬរក្សាបាននូវការងារនោះ ក៏មិនប្រាកដថាធ្វើឲ្យមានសេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីភាពលម្អៀងរបស់តុលាការនោះដែរ។ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានផ្តល់នូវភស្តុតាង រឿងនិទាន ឬផ្សេងពីនេះ បញ្ជាក់ពីអំពីភាពលម្អៀងពិតប្រាកដរបស់ចៅក្រមផ្នែកណាម្នាក់ប្រឆាំងនឹងចុងចោទនោះទេ។

៦៦. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ជនត្រូវចោទ អៀង សារី បានលើកឡើងថា ភស្តុតាងនៃអំពើពុករលួយអាចប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុដែលបានធ្វើ ឬនឹងត្រូវធ្វើដោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត "ហេតុនេះហើយ វាគឺជាភស្តុតាងដោះបន្ទុក"[140]។ ដូចដែលបានលើកឡើង វាមានការពាក់ព័ន្ធត្រឹមតែអង្គហេតុដែលមាននៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ ឬសេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមប៉ុណ្ណោះដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបានតម្រូវឲ្យដឹកនាំកិច្ចស៊ើបសួររបស់ខ្លួន ដោយភាពអនាគតិនិង ដោយមិនខ្វល់ទៅនឹងបញ្ហាថាតើជាភស្តុតាងដាក់បន្ទុកឬភស្តុតាងដោះបន្ទុកនោះទេ[141]។

៦៧. ឧទាហរណ៍នានាដែលត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងសំណើសុំ[142] និងបានសម្តែងនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ជនត្រូវចោទ អៀង សារី[143] ស្តីពីផលប៉ះពាល់នៃអំពើពុករលួយដែល

---

[139] សេចក្តីសម្រេចក្នុងរឿងក្តី Norman, កថាខណ្ឌ១៨។

[140] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី, ផ្នែក (ii) (ក), កថាខណ្ឌ ២១, ៣៩-៤០។

[141] វិធាន ៥៥(២), (៥)។

[142] សំណើ, កថាខណ្ឌ១៩។

នឹងអាចកើតឡើងចំពោះសេចក្តីសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុដែលធ្វើដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនោះ គឺជាការសន្និដ្ឋានសុទ្ធសាធ។ ឧទាហរណ៍ទាំងនោះខកខានមិនបានបង្ហាញសោះឡើយពីការពាក់ព័ន្ធគ្នារវាងការបង់ប្រាក់ដើម្បីទទួលបានឬរក្សាបាននូវការងារ និងតួនាទីស៊ើបអង្កេតរបស់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ ចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយជនត្រូវចោទ នួន ជា ដែលថាមាន "បញ្ហាដែលអាចកើតមានឡើងទាក់ទិននឹងការប្រមូលភស្តុតាង"[144] ថាមន្ត្រី បុគ្គលិកនានា "អាចមានចេតនាដូចៗគ្នាក្នុងការធ្វើតាមការណែនាំដែលមិនត្រឹមត្រូវ" ឬ "អាចគិតថាជាកាតព្វកិច្ចក្នុងការបំពេញតួនាទីផ្លូវការរបស់ខ្លួន យោងតាមការសង្ឃឹមទុករបស់ហិរញ្ញិករបស់ខ្លួន"[145] នោះក៏គ្រាន់តែជាគំនិតដែលគ្មានការយល់ដឹងច្បាស់លាស់តែប៉ុណ្ណោះ។

៦៨. ពុំមានសំណើសុំ និងពុំមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ណាមួយ លើកឡើងពីផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ឬហិរញ្ញវត្ថុដែលជាលទ្ធផលនៃ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនោះទេ ឬក៏ពុំមានមធ្យោបាយផ្សេងទៀតដែលរឿងក្តីរបស់តុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌របស់ចុងចោទ បានរងការប៉ះពាល់មិនល្អពីការប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះដែរ។ ពុំមានប្រភពពត៌មានជាសាធារណៈណា មួយបានផ្តល់ជាភស្តុតាងនៃភាពលម្អៀងនៅក្នុងសំណុំរឿងណាមួយឡើយ។ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនអាចលើកយកចំណុចសំខាន់នៃការសម្រេចរបស់តុលាការ ដែលគាំទ្រដល់ការអះអាងពីភាពលម្អៀងរបស់តុលាការនោះឡើយ។ ពុំមានពត៌មានណាមួយត្រូវបានរៀបចំដើម្បីបង្ហាញពីមូលហេតុនៃផ្នែកណាមួយដើម្បីឱ្យ "យល់ព្រម" ធ្វើការផ្តន្ទាទោស ឬមិនអញ្ចឹងទេ បង្ហាញពីមូលហេតុនៃការជ្រៀតជ្រែកដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលដ៏ត្រឹមត្រូវនៅតុលាការនេះឡើយ។

---

[143] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី, កថាខណ្ឌ៣៩។

[144] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា, កថាខណ្ឌ១៦ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

[145] សំណើ, កថាខណ្ឌ១៨ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

00334729

៦៩. អាស្រ័យហេតុនេះ ភាពអាចជឿទុកចិត្តបានលើការកាត់សេចក្តីរបស់ អ.វ.ត.ក មិនបាន បង្ហាញឱ្យឃើញថាអាចនឹងត្រូវបានសម្រុះសម្រួលនោះទេ និងចំពោះអ្នកសង្កេតការណ៍ មិនលំអៀងដែលបានដឹងគ្រប់កាលៈទេសៈពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ក៏ហាក់ដូចជាមិនអាចសម្រុះ សម្រួលបានដែរ។

៧០. សហព្រះរាជអាជ្ញាកត់សម្គាល់ឃើញថា កាតព្វកិច្ចរបស់តុលាការក្នុងការផ្តល់ការកាត់ សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌ជូនដល់អ្នកទាំងឡាយណា ដែលត្រូវបានយកមកកាត់ទោសនៅ ចំពោះមុខតុលាការនោះ គឺកំពុងតែបន្តទៅមុខ។ ទោះបីជាមានការខ្វះខាតនូវភាពទាក់ទង គ្នារវាងការបង់ប្រាក់និងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការក៏ដោយ ពត៌មានណាក៏ដោយ ដែលនឹងនាំយកមកឱ្យតុលាការធ្វើការពិចារណាជាបន្តបន្ទាប់នោះ គួរត្រូវបាន ពិចារណា យ៉ាងល្អិតល្អន់ និងត្រូវបានវាយតម្លៃនៅក្នុងបរិបទនៃការការពារសិទ្ធិក្នុងការ ទទួលបាននូវ ការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌របស់ជនត្រូវចោទ។

៥.៤.៦ វិធាននានាមិនអនុញ្ញាតតាមសំណើសុំពត៌មានដែលមិនទាន់មានមូលដ្ឋានជាពិតនោះទេ

៧១. វិធាននានា ក៏ដូចជាការអនុវត្តរបស់កម្ពុជានិងអន្តរជាតិផងដែរ មិនអនុញ្ញាតតាមសំណើ សុំពត៌មានគ្រប់បែបយ៉ាងដែលមិនទាន់មានមូលដ្ឋានពិត ពាក់ព័ន្ធនឹងចៅក្រមព្រមទាំង អ្នកស៊ើបអង្កេតផងដែរ[146]។ ដោយមានការលើកលែងចំពោះសំណើសុំរបាយការណ៍ OIOS នោះ[147] សំណើសុំបានធ្វើឡើងដោយមានលក្ខណៈហួសហេតុ និងមានន័យមិន ច្បាស់លាស់ដោយមិនបានបង្ហាញនូវភស្តុតាងជាក់លាក់ណាមួយ ដែលអាចគាំទ្រដល់ការ កើតមានឡើង ឬការយល់ឃើញណាមួយអំពីភាពលម្អៀងចៅក្រមផ្នែកណាមួយរបស់ តុលាការនេះទេ[148]។

---

[146] *រឿងក្តី នួន ជា,* សំណើសុំបង្ហាញប្រវត្តិរូបចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះ, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស, ឯកសារ C11/13, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧។

[147] សំណើ, កថាខណ្ឌ២២។

[148] ឧទាហរណ៍, សំណើ, កថាខណ្ឌ២២(គ), ស្នើសុំ "ព័ត៌មានទាំងឡាយលើកឡើងពីអំពើពុករលួយជាស្ថាប័ន ដែលមាន ប្រព័ន្ធរៀបចំចាត់ចែងជាមុននៅ អ.វ.ត.ក"។

៧២. ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មិនមានសិទ្ធិទទួលបាននូវការបង្គាប់ឱ្យបង្ហាញឯកសារនិងពត៌មានដោយងាយស្រួលនោះទេ ពីព្រោះដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បាននិយាយថា ឯកសារទាំងនោះ "អាច" បង្ហាញថាសិទ្ធិក្នុងការទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌បានរងនូវផលប៉ះពាល់មិនល្អ។ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនមានសិទ្ធិក្នុងការជីកកកាយរុករកពត៌មាន- ក្នុងន័យថា ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មានបំណងពិនិត្យឯកសារដែលត្រូវបានស្នើសុំដើម្បីរកមើលថាតើពួកគេបានលើកឡើងនូវទឡ្ហីករណ៍ណាមួយដែរឬទេ[149]។ សំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរមិនដូចគ្នានឹងការទទួលបានការស៊ើបសួរ ប្រឆាំងនឹងភាគីម្ខាងទៀតនោះទេ[150]។ មុនពេលទទួលបាននូវការបង្គាប់ឱ្យពិនិត្យឯកសារនៅពេលដែលសិទ្ធិក្នុងការ ពិនិត្យនេះមិនត្រូវបានយល់ព្រមនោះ ភាគីស្នើសុំត្រូវបង្ហាញឱ្យបានច្បាស់លាស់ និងប្រាកដប្រជាអំពីគោលបំណងពាក់ព័ន្ធជាធម្មានុរូប អំពីការពិនិត្យណាមួយ ដែលត្រូវបានស្នើសុំ[151]។

---

[149] ពាក្យ "fishing expedition" ត្រូវបានឱ្យនិយមន័យថា នៅពេលដែលភាគីមិនមានភស្តុតាងថាមានត្រីប្រភេទណាមួយមាននៅក្នុងអាង ប៉ុន្តែចង់កៀរអាងនោះដើម្បីចង់ដឹងថាមានត្រីប្រភេទនោះដែរឬអត់៖ *រឿងក្តី Associated Dominions Assurance Society Pty Ltd តទល់ John Fairfax & Sons Pty Ltd* (1952) 72 WN (NSW) 250 នៅទំព័រ២៥៤។ សូមមើលផងដែរ *រឿងក្តី Hennessy តទល់ Wright* (1888) 24 QBD 445 នៅទំព័រ៤៤៨។ ពាក្យនោះត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយសាលាឧទ្ធរណ៍៖ *រឿងក្តី Air Canada តទល់ Secretary of State for Trade* [1983] 2 AC 394 (per Lord Wilberforce); *រឿងក្តី Alister តទល់ The Queen* (1984) 154 CLR 404 នៅទំព័រ៤១៤ (per Gibbs CJ និង សូមមើលផងដែរ Brennan J ទំព័រ ៤៥៥-៤៥៦)។

[150] *រឿងក្តី Burchard តទល់ Macfarlane* [1891] 2 QB 241 ទំព័រ២៤៧; *រឿងក្តី Commissioner for Railways តទល់ Small* (1938) 38 SR(NSW) 564 ទំព័រ៥៧៣-៥៧៤។ ប្រៀបធៀបផងដែរ *រឿងក្តី Bracy តទល់ Gramley, 520 U.S. (1997)* [*បន្ទាប់ពីនេះ* សេចក្តីសម្រេចក្នុងរឿងក្តី Bracy], ត្រូវបានយោងដោយ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី, កថាខណ្ឌ២៨, ដែលទាក់ទងនឹងសំណើសុំស៊ើបអង្កេត។ តុលាការកំពូលសហរដ្ឋបានទទួលសំណើរបស់អ្នកស្នើសុំម្នាក់គឺ Bracy សុំឱ្យបង្ហាញវត្ថុតាងទាក់ទងនឹងអំពើពុករលួយតុលាការ។ "អំពើពុករលួយដែលជាប់ទាក់ទងមួយផ្នែក" តែឯងមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យមានកិច្ចស៊ើបអង្កេតនោះទេ។ សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការកំពូលដែលផ្តល់ឱ្យស៊ើបរកឱ្យឃើញ ក៏សំអាងលើការរកឃើញមួយដែលក្រុមមេធាវីជំនុំជម្រះរបស់ Bracy អាចត្រូវបាន តែងតាំងដោយរៀបចំទុកជាមុនដើម្បីបន្តការអនុវត្តន៍អំពើពុករលួយ។

[151] ពាក្យ "legitimate forensic purpose" ត្រូវបានទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់ក្នុងច្បាប់ទាក់ទងនឹងដីកា (ឬដីកាកោះហៅ)៖ ឧទាហរណ៍ សូមមើល *រឿងក្តី Burnah Oil Co Ltd តទល់ Bank of England* [1980] AC 1090 ទំព័រ 1113-1114 និង *រឿងក្តី Attorney General តទល់ Stuart* (1994) 34 NSWLR 667 ទំព័រ 681។

គួរតែត្រូវបានបង្ហាញថា វាហាក់ដូចជា ឬក៏យ៉ាងហោចណាស់ "តាមការប៉ាន់ស្មាន"[152] ថា ឯកសារដែលនាំយកមកនឹងជួយជាភស្តុតាងលើរឿងក្ដីរបស់ភាគីស្នើសុំ[153]។ សំណើសុំឱ្យមានការស៊ើបសួរដែលត្រូវបានដាក់ដោយគ្រាន់តែសង្ឃឹមថា ពត៌មានដែលត្រូវបានស្នើសុំអាចបញ្ចេញនូវភស្តុតាង ដែលអាចគាំទ្រដល់ការប៉ះពាល់លើសិទ្ធិទទួលបានការកាត់សេចក្ដីដោយយុត្តិធម៌ គឺពិតជាសមនឹងត្រូវបានបដិសេធចោល។

៥.៤.៧ តុលាការនេះមិនមែនជាវេទិកាដើម្បីស៊ើបអង្កេតលើអំពើពុករលួយដែលស្ថិតនៅក្រៅរឿងក្ដីតុលាការនោះទេ

៧៣. មន្ត្រីរដ្ឋបាលនៃតុលាការនេះ គឺជានិយោជិករបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ឬអង្គការសហប្រជាជាតិ ដូចនេះហើយ មន្ត្រីទាំងនោះត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយច្បាប់របស់ស្ថាប័នទាំងនោះ[154]។ ទោះបីជាមន្ត្រីរដ្ឋបាលទាំងនោះត្រូវបានចងកាតព្វកិច្ចឱ្យបំពេញភារៈកិច្ចរបស់ ខ្លួនដោយគ្មានការជ្រៀតជ្រែកពីខាងក្រៅណាមួយក៏ដោយ[155] ពួកគេគឺជាអ្នកនៅក្រោមការ គ្រប់គ្រងតាមបទវិន័យ (រួមទាំងអំណាចនៃការបណ្ដេញចេញ) របស់អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ[156]។

៧៤. យោងតាមចំណុចនេះ កិច្ចដំណើរការបញ្ឈប់ឬដាក់ទណ្ឌកម្មលើមន្ត្រីបែបនេះគឺស្ថិតនៅក្រៅវិស័យតុលាការនេះ លើកលែងតែបទបញ្ញត្តិនៃវិធាន ៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ) ត្រូវបានប្រើប្រាស់។ វាមិនមានភាព

---

[152] រឿងខ្លះគឺស្ថិត "នៅលើការប៉ាន់ស្មាន" ហើយប្រសិនបើវាមានឱកាសល្អ វានឹងកើតឡើង។

[153] *រឿងក្ដី Alister តទល់ The Queen* (1984) 154 CLR 404 ទំព័រ414។ ការសាកល្បងនេះត្រូវបានទទួលយកដោយតុលាការ New South Wales of Criminal Appeal ដោយបំពេញគ្រប់តម្រូវការ that there be legitimate forensic purpose for having access to the documents: *រឿងក្ដី Regina តទល់ Saleam* (1989) 16 NSWLR 14 ទំព័រ១៧-១៨ ។ ត្រូវបានយោងក្នុង Delalic, កថាខណ្ឌ៤, ជើងទំព័រ៥។

[154] វិធាន, វិធាន៦។

[155] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*, វិធាន៦(១)។

[156] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*, វិធាន៦(៤)។

សមស្របហើយក៏មិនស្របច្បាប់ដែរ នៅពេលដែលស្ថាប័នមួយ(ឬច្រើន)ផ្សេងទៀត គឺជាវេទិកាសមស្របដើម្បីកំណត់ថាតើមានការប្រព្រឹត្តខុសច្បាប់ និងមានការសន្និដ្ឋាន ថាតើការរំលោភបំពានត្រូវទទួលការផ្តន្ទាទោសឬទេ ហើយប្រសិនបើទទួលការផ្តន្ទាទោស តើទោសនោះមានទំហំប៉ុណ្ណានោះ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានលើកឡើងម្តងទៀតថា អំពើពុករលួយនៅក្នុងតុលាការនេះ គឺពិតជាបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរខ្លាំងណាស់ដែលមិនអាចអត់ឱនបាន។ ឥរិយាបថពុករលួយណាមួយឬការប្រព្រឹត្តខុសច្បាប់ណាមួយត្រូវតែបញ្ចប់ ក្រោយពេលដែលជនល្មើសដែលបានចោទប្រកាន់ ត្រូវបានផ្តល់នូវសវនាការមួយដោយអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច។ ទោះបីជាយ៉ាងណា នៅដំណាក់កាលនេះ ស្ថាប័ននានារបស់តុលាការនេះមិនមែនជាស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ចដើម្បីធ្វើការស៊ើបសួរលើឥរិយាបថបែបនេះទេ។

៥.៤.៨ ដំណោះស្រាយខាងក្រៅ មិនទាន់អស់លទ្ធភាពទេ

៧៥. សហមេធាវីការពារជនត្រូវចោទ នួន ជា បានកត់ត្រាលម្អិតពីវិធីដែលត្រូវប្រកាន់យកនៅក្នុងសំណើសុំ ទៅតាមតួនាទីរបស់ខ្លួនផ្ទាល់និងក្នុងនាមកូនក្តីរបស់ខ្លួន ដើម្បីទទួលបាននូវពត៌មានដែលបានស្នើសុំ - ជាពិសេសគឺរបាយការណ៍ OIOS [157]។ មធ្យោបាយ ពីផ្នែកខាងក្រៅដើម្បីទទួល បានពត៌មានដែលត្រូវការទាំងនេះមិនត្រូវបានធ្វើឱ្យអស់លទ្ធភាពនៅឡើយទេ។ ការសាកសួរពីអំពើពុករលួយរបស់តុលាការក្រុងភ្នំពេញ ដែលផ្តើមគំនិតដោយសហមេធាវី អន្តរជាតិការពារជនត្រូវចោទ នួន ជា កាលពីខែមករា ឆ្នាំ២០០៩[158] នោះតាមសហ ព្រះរាជអាជ្ញាដឹង គឺបច្ចុប្បន្នទនេះកំពុងជាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាកម្ពុជា[159]។ លើសពីនេះទៅទៀត តាមសហព្រះរាជអាជ្ញាដឹង ពេលនេះអង្គការសហប្រជាជាតិកំពុង តែពិចារណាលើសំណើសុំរបាយការណ៍ OIOS របស់សហមេធាវីការពារក្តីរបស់ នួន ជា[160]។

---

[157] សំណើ, កថាខណ្ឌ១២។

[158] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

[159] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

[160] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

00334733

៧៦. លើសពីនេះទៀត បើទោះបីជាបច្ចុប្បន្ននេះ ឧបាស្រ័យពីផ្នែកខាងក្រៅមិនត្រូវបានសម្រេចលទ្ធផលដែលត្រូវការ[161] និងសូម្បីតែមានការអះអាងថារាល់ឧបាស្រ័យពីផ្នែកខាងក្រៅទាំងអស់មិនត្រូវបានធ្វើឲ្យអស់លទ្ធភាពដើម្បីគោលបំណងនេះក៏ដោយ[162] ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ នៅតែមិនបានចង្អុលបង្ហាញដល់អាជ្ញាធរណាម្នាក់ដែលអាចគាំទ្រដល់អំណាចបន្ថែមរបស់តុលាការនេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាដែលមិនស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការនេះទេ។ បញ្ហាសំខាន់ - តាមច្បាប់ ក្នុងការយល់ព្រមតាមសំណើសុំនោះ នៅតែមានការខ្វះនូវអំណាចដែលត្រូវបានប្រគល់ដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដដែល។

៥.៥ សមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធគួរតែជម្រុញឲ្យមានការផ្សព្វផ្សាយរបាយការណ៍ OIOS

៧៧. ទោះបីជាមិនមានយុត្តាធិការក៏ដោយក៏តាមពិតទៅនៅមាន "មូលហេតុផ្សេងៗដែលតម្រូវ" [163] ឲ្យ មានការលើកឡើងដោយតម្លាភាពអំពីបញ្ហានេះ ដែលអាចនឹងមានការប៉ះពាល់ដល់កេរ្តិ៍ឈ្មោះ របស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ ដោយមិនអាចប្រកែកបាន ។ ដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសំណើ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ បានដឹងអំពីបញ្ហាពុករលួយនេះរួចហើយ ។ ប៉ុន្តែនាពេលបច្ចុប្បន្ន មិនបានធ្វើអោយរបាយការណ៍OIOS រឺខ្លឹមសាររបស់ របាយការណ៍នោះលេចចេញជាសាធារណៈទេ។

៧៨. មកដល់ចុងបញ្ចប់នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានសង្កេតនិងសង្ឃឹមថាធម្មានុរូបភាពនៃនីតិវិធី របស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ នឹងត្រូវបានជួយលើកតម្កើងឡើងតាមរយៈការបញ្ចេញរបាយការណ៍ របស់ OIOS និងតាមរយៈការដោះស្រាយមួយអំពីបញ្ហានេះ ដែលប្រកបទៅដោយការជឿ ទុកចិត្ត និងយ៉ាងទាន់ពេលវេលា ។[164]

---

[161] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ*។

[162] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ*, កថាខណ្ឌ១៧-១៩។

[163] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ*, កថាខណ្ឌ១៧-១៩។

[164] សំណើ, កថាខណ្ឌ១២។

៦. សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

៧៩. សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមស្នើឲ្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បដិសេធចោលបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ, ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
នៅថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោក យ៉េត ចាន់ធា **លោក** William SMITH
សហព្រះរាជអាជ្ញារង សហព្រះរាជអាជ្ញារង